بسم الله الرحمن الرحيم

HADİSLERİN REHBERLİĞİNDE

KARDEŞLİK HUKUKU

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ÖZDEMİR

Ahmet ÖZDEMİR 1976 yılında Kastamonu'da doğdu. 1993 yılında Kastamonu İmam Hatip Lisesinden, 1998 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde İslâm Hukuku bilim dalında *"Çağımızda İftâ Usûlü"* adlı yüksek lisans tezini hazırladı. Daha sonra Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde İslâm Hukuku anabilim dalında *"İslâm Devletler Hukukunda Uluslararası Kamu Düzeninin Savaş Yoluyla Sağlanması"* adlı doktora tezini hazırladı. Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde görevine devam etmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Eserleri

1-*Hayra Ulaştıran İlkeler,* Tecdid Yayınları, İstanbul 2008.

2-*İdeal Öğretmen İdeal Öğrenci,* Tecdid Yayınları, İstanbul 2009.

Makaleler:

1-"Akitlerde İrade Beyanı", *Ç. Ü. İ. F. Dergisi,* 8 (2), 123-137, 2008.

2-"Kamerî Ayların Tespitindeki İhtilafın Sebepleri ve Çözüm Önerileri", *Ç. Ü. İ. F. Dergisi,* 10 (1), 195-206, 2010.

3-"Karz Akdinin Mahiyeti ve Faizli İşlemleri Önleme Fonksiyonu", *Ç. Ü. İ. F. Dergisi,* 12 (1), 175-195, 2012.

4-"İmam Ebû Yûsuf'un Fukahâ Tabakâtındaki Yeri", *The Journal of Academic Social Science Studies JASSS*, Volume 6 Issue 3, p. 491-508, March 2013.

5-"Fıkıh Eğitiminin Yeniden Yapılanması", *The Researcher Scientific Journal,* Zertteusi- Issledovatel', No 11-12 (79-80), s. 46-52.

6-"Zekât ve Vergi Mükellefiyetinde Fırsat Eşitliği ve Adaletin Sağlanması", *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 17, Sayı: 56, Yaz 2013, s. 1-10.

7-"Uluslararası İlişkiler Alanında İslâm Hukukunun Temel İlkeleri - Eman Akdi Örneği Üzerinden Bir Değerlendirme-" *The Journal of Academic Social Science Studies JASSS,* Volume 6 Issue 6, p. 893-904, June 2013.

8-"Fıkıh Mezheplerinin Daru'l-Harb İle İlişkilerde Savaşı Esas Almalarının Sebepleri ve Günümüz Açısından Tahlili" *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 113-134.

ÖNSÖZ

İnanç birlikteliği fertleri birbirine bağlayan, aynı ruh ve hedefe sahip olmalarını temin eden çok sıkı bir bağdır. "Mü'minler ancak kardeştirler" ayeti, mü'min olma vasfına sahip kişiler arasında kardeşlik hukuku oluşacağına işaret etmektedir. İman kardeşliğinin doğuracağı karşılıklı sorumluluklar ve uyulması gereken kurallar, birçok ayet ve hadiste beyan edilmiştir. Allah Teâlâ'nın rızasına muvafık bir toplum yapısı ancak naslarda beyan edilen bu ilkelere uygun davranmakla mümkün olabilecektir.

Devletlerarası münasebetler, bir devletin fertleri arasındaki ilişkiler, aile içindeki ilişkiler, bir kurum çalışanları arasındaki ilişkiler, kısaca insanların karşılıklı bir iletişiminin olduğu her ortamda kardeşlik hukuku ilkelerine uygun davranmak olumlu sonuçlar doğuracaktır.

İslâm kardeşlik hukuku ilkeleri, günümüz dünyasında parçalanmışlık ve tefrikanın kol gezdiği İslâm ülkeleri ve toplumları için acil eylem ve çözüm planı niteliğindedir. Mevcut problemlerin ve sıkıntıların giderilip güçlü bir ümmet yapısının oluşturulması ancak bu sayede mümkün olabilecektir.

Kardeşlik hukuku ilkelerine göre hareket etmek; öfke, kıskançlık, haset, bencillik gibi olumsuz duygularının esiri olmayan, karşısındakinin de hakkını koruyan ve onun saygınlığına hürmet gösteren olgunlukta fertlerin yetişmesini mümkün kılacaktır. Bu durum, toplumda suç işleme oranlarının azalmasına, küçük problemlerin büyümeden çözüme kavuşturulmasına, birlik ve beraberlik duygularının pekişmesine, insanların mutlu ve huzurlu bir hayat sürmesine imkân sağlayacaktır.

Mü'minler arasında kardeşlik hukukunun temin edilebilmesi için fertlerin birbirlerine karşı davranışlarında uymaları gereken ilkelerin yanında, kardeşlik hukukunu aykırı olduğu için kaçınılması gereken davranışlar da vardır. Resûlullah (s.a.v)'in hadisleri rehberliğinde yaptığımız bu çalışmada, kardeşlik hukukunun gerektirdiği 61 ilkenin yanında, kardeşlik hukukuna zarar verdiği için kaçınılması gereken 38 ilke tespit edilmiştir. Zikredilen her ilke ile ilgili birkaç hadise yer verilmiştir. Ayet ve hadisler bu konuda zengin bir içerik sunmaktadır. Burada zikredilenler ancak deryada bir katre niteliğinde sayılabilir. Ancak bir yerden başlayarak adım adım ideal hedefe doğru yol almak gerekir. Burada bahsi geçen kurallara riayet edilmesi durumunda fertlerin ahlâkî olgunluk seviyeleri müsbet değer kazanacaktır.

Kardeşlik hukuku ilkelerine göre hareket etmek; öfke, kıskançlık, haset, bencillik gibi olumsuz duygularının esiri olmayan, karşısındakinin de hakkını koruyan ve onun saygınlığına hürmet gösteren olgunlukta fertlerin yetişmesini mümkün kılacaktır. Bu durum, toplumda suç işleme oranlarının azalmasına, küçük problemlerin büyümeden çözüme kavuşturulmasına, birlik ve beraberlik duygularının pekişmesine, insanların mutlu ve huzurlu bir hayat sürmesine imkân sağlayacaktır.

Gayret kuldan, muvaffakiyet Allah'tandır.

Kastamonu 2014

İÇİNDEKİLER

A-Kardeşlik Hukukunun Gerektirdiği Davranışlar

Güzel Sözlü Olmak [s.9]
Selamlaşmak [s.9]
Nasihat Etmek [s.10]
Sıla-i Rahimde Bulunmak [s.12]
Merhametli Olmak [s.12]
Komşuluk Hakkını Gözetmek [s.14]
Yetiştirdiği Üründen İkramda Bulunmak [s.15]
Misafirine İkramda Bulunmak [s.16]
Yardımlaşmak [s.16]
Doğrulardan Olup Yalandan Uzak Durmak [s.17]
Her zaman İyilik Yapma Gayreti İçinde Olmak [s.18]
Davete İcabet Etmek [s.18]
Aksırana Karşılık Vermek [s.19]
Hastayı Ziyaret Etmek [s.20]
Cenazeyi Takip Etmek [s.20]
Yemek Yedirmek [s.21]
Borçluya Kolaylık Tanımak [s.22]
Baba Dostuna İkram [s.23]
Birlik ve Beraberlik Duygusuna Sahip Olmak [s.23]
Müslümanlardan Sıkıntıyı Kaldırmak [s.25]
İhtiyacı Olanın Yanında Yer Almak [s.26]
Güler Yüzlü Olmak [s.25]
Toplumda Sevilen Kişilerden Olmak [s.26]
İyiye ve Hayra Öncü Olmak [s.27]
Küçüklere Merhamet Büyüklere Hürmet [s.29]

Kötülüğe Mani Olmak [s.29]
Emri Altındakilere İyi Muamele Etmek [s.30]
Hediyeleşmek [s.31]
Teşekkür Etmek [s.32]
İyiliği Emretmek [s.32]
Kardeşi İçin Dua Etmek [s.33]
Rıfk İle Davranmak [s.34]
Cömert Olmak [s.35]
Yolunu Kaybedene Yol Göstermek [s.36]
Yoldan Sıkıntı Veren Şeyi Kaldırmak [s.37]
Güzel Huylu Olmak [s.38]
Kardeşini Ziyaret Etmek [s.39]
Affedici Olmak [s.40]
Çarşıda-Pazarda Çevresine Zarar Vermemek [s.40]
Sadaka Verirken Riyadan Uzak Durmak [s.41]
Allah Rızası İçin Sevmek [s.42]
Sevdiğini Haber Vermek [s.43]
İlminden İstifade Ettirmek [s.43]
Musâfaha Yapmak [s.43]
Yolun Hakkını Vermek [s.44]
Dua Edilenlerden Olmak [s.46]
Kendisi İçin İstediğini Kardeşi İçin de İstemek [s.46]
Zor Durumunda Olanları Kurtarmak [s.47]
Ölülere Saygı Göstermek [s.47]
Kabir Ziyaretinde Bulunmak [s.49]
Cahil İnsanlara Karşı Anlayışlı Olmak [s.49]
İnsanların Onur ve Şahsiyetlerini Korumak [s.51]
Beden Dili İle Karşısındakine Değer Vermek [s.52]

Övgüde Ölçülü Olmak [s.52]
Kolaylaştırıcı Olmak [s.53]
Mümini Müminin Aynası Olarak Görmek [s.53]
Küsleri Barıştırmak [s.54]
İzin İsteme Adabına Riayet Etmek [s.54]
Zalim ve Mazlum Kardeşe Yardım Etmek [s.55]
Taziyede Bulunmak [s.55]
Tarlayı Ücretsiz Ekmeye İzin Vermek [s.56]

B- Kardeşlik Hukukuna Aykırı Olan Davranışlar

Sövmek [s.57]
Kendisi Oturmak İçin Başkasını YerindenKaldırmak[s.59]
İki Kişinin Arasına Girmek [s.59]
Hibeden Dönmek [s.60]
Şeref ve Haysiyete Saldırmak [s.60]
Ayıp ve Kusur Araştırmak [s.62]
İftira Atmak [s.63]
Müslümanı Korkutmak [s.63]
Kavmi ve Soyu İle Üstünlük Taslamak [s.65]
Nikâhta ve Alışverişte Tarafların Arasına Girmek[s.65]
Eli ve Dili İle Çevresine Zarar Vermek [s.66]
Evlilerin Boşanmasını Teşvik Etmek [s.67]
Dedikodu Yapmak [s.67]
İnsanlara Silah Doğrultmak [s.68]
Misafirlikte Ev Sahibine Sıkıntı Vermek [s.69]
Aldatıcı Olmak [s.69]
Nazaretmek [s.70]
Yalancı Şahitlik Yapmak [s.71]

Nemime (Koğuculuk) Yapmak [s.72]
Zanna Göre Hareket Etmek [s.74]
Müslümana Sırt Çevirip Kin Beslemek [s.74]
Haset Etmek [s.75]
Tecesssüs Etmek [s.76]
Kibirli Davranmak [s.76]
Küs Durmak [s.78]
Yalan [s.79]
Emanete İhanet Etmek [s.79]
Sözünden Caymak [s.80]
Tekfir Etmek [s.80]
Öfkeye Yenik Düşmek [s.81]
Zulmetmek [s.82]
Gıybet Etmek [s.84]
İkiyüzlülük Yapmak [s.85]
Lanet Edici Olmak [s.86]
Müslümanı Hor ve Hakir Görmek [s.87]
Irza ve Mala Saldırmak [s.87]
Toplum İçinde Fısıldaşmak [s.88]
Sonuç [s.89]
Kaynakça [s.91]

BİRİNCİ BÖLÜM

KARDEŞLİK HUKUKUNUN GEREKTİRDİĞİ DAVRANIŞLAR

1- GÜZEL SÖZLÜ OLMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، فَإِنْ لَمْ تَجِدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "(Allah yolunda infak edeceğiniz) Yarım hurmayla bile olsa cehennemden korunmaya bakın. Bunu da bulamazsanız, güzel sözle kendinizi ateşten koruyun."

Buhârî, Edeb, 6023

2-SELAMLAŞMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « وَالَّذِى نَفْسِى بِيَدِهِ لاَ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلاَ تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا أَفَلاَ أَدُلُّكُمْ عَلَى أَمْرٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ أَفْشُوا السَّلاَمَ بَيْنَكُمْ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Canımı kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de (gerçek manada) iman etmiş olmazsınız. Birbirinizi

sevmenizi sağlayacak güzel bir davranış size bildireyim mi? Aranızda selamı yayın.”

Ebû Dâvûd, Edeb, 5193

قال النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيهِ وَسَلَّمَ:« يُسَلِّمُ الصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ وَالْمَارُّ عَلَى الْقَاعِدِ وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: “Küçük büyüğe, yürüyen oturana, sayıca az olan çok olana selam verir.”

Buhârî, İsti’zan, 5877

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِذَا انْتَهَى أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَجْلِسِ فَلْيُسَلِّمْ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَقُومَ فَلْيُسَلِّمْ فَلَيْسَتِ الأُولَى بِأَحَقَّ مِنَ الآخِرَةِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: “Sizden birisi, bir meclise vardığında selam versin. Oradan ayrılmak istediği zaman da selam versin. İlk verdiği selam, sonraki selamından daha üstün değildir.”

Ebû Dâvûd, Edeb, 5208

3-NASİHAT ETMEK

عن جرير بن عبد الله رضي الله عنه قَالَ : بَايَعْتُ رسولَ الله صلى الله عليه وسلم عَلَى إِقَامِ الصَّلاةِ ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ ، والنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ».

Cerîr b. Abdullah (r.a.)'den rivayet edilmiştir: Ben namazı kılmak, zekâtı vermek ve bütün Müslümanlara nasihatte bulunmak üzere Resûlullah'a beyat ettim.

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1925

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « لِلْمُؤْمِنِ عَلَى الْمُؤْمِنِ سِتُّ خِصَالٍ : يَعُودُهُ إِذَا مَرِضَ وَيَشْهَدُهُ إِذَا مَاتَ وَيُجِيبُهُ إِذَا دَعَاهُ وَيُسَلِّمُ عَلَيْهِ إِذَا لَقِيَهُ وَيُشَمِّتُهُ إِذَا عَطَسَ وَيَنْصَحُ لَهُ إِذَا غَابَ أَوْ شَهِدَ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Mü'minin mü'mine karşı altı görevi vardır. Hastalandığı zaman onu ziyaret eder, öldüğünde cenazesine katılır, çağırdığında davetine icabet eder, karşılaştığında ona selam verir, yanında da olsa uzakta da olsa onun hayrını, iyiliğini ister."

Tirmizî, Edeb, 2737; Nesâî, Cenâiz, 1938

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ ». قَالُوا لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ « لِلَّهِ وَكِتَابِهِ وَرَسُولِهِ وَأَئِمَّةِ الْمُؤْمِنِينَ وَعَامَّتِهِمْ وَأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Din nasihatten ibarettir. Din nasihatten ibarettir. Din nasihatten ibarettir. Orada bulunanlar kimin için Ey Allah'ın Resûlü, dediler.

Hz. Peygamber (s.a.v) "Allah için, Kitabı için, Resûlü için, Mü'minlerin (Müslümanların) emiri için ve bütün Mü'minler (Müslümanlar) için" buyurmuştur.

Ebû Dâvûd, Edeb, 4944; Dârimî, Rikâk, 2796

4- SILA-İ RAHİMDE BULUNMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ، وَأَنْ يُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ، فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kim rızkının genişletilmesini ve ömrünün uzatılmasını isterse sıla-i rahim yapsın."

Buhârî, Edeb, 5985; Müslim, Birr ve's-sıla, 6687

5-MERHAMETLİ OLMAK

قَبَّلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ وَعِنْدَهُ الأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ التَّمِيمِيُّ جَالِسًا، فَقَالَ الأَقْرَعُ: إِنَّ لِي عَشَرَةً مِنَ الوَلَدِ مَا قَبَّلْتُ مِنْهُمْ أَحَدًا، فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ: «مَنْ لاَ يَرْحَمُ لاَ يُرْحَمُ».

Resûlullah (s.a.v), torunu Hasan b. Ali'yi öpmüştü. Yanında Akra' b. Hâbis et-Temîmî oturuyordu. Akra' "Benim on tane çocuğum var ama onlardan hiçbirini öpmedim" dedi. Bunun üzerine

Hz.Peygamber(s.a.v) “Merhamet etmeyene merhamet olunmaz” buyurdu.

Buhârî, Edeb, 5997

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمْ الرَّحْمَنُ ارْحَمُوا مَنْ فِي الْأَرْضِ يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ الرَّحِمُ شجْنَةٌ مِنْ الرَّحْمَنِ فَمَنْ وَصَلَهَا وَصَلَهُ اللَّهُ وَمَنْ قَطَعَهَا قَطَعَهُ اللَّهُ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: “Rahman olan Allah, merhametlilere rahmetle muamele eder. Yeryüzünde olanlara merhametli olun ki, göktekiler de size karşı merhametli olsunlar. Rahim, Rahman’dan bir bağdır. Kim onu korursa Allah da onunla (rahmet bağı) kurar. Kim de onu koparırsa, Allah ondan (rahmet bağını) koparır.”

Tirmizî, Birr ve’s-sıla, 1924

قَالَ رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ، اشْتَدَّ عَلَيْهِ العَطَشُ، فَوَجَدَ بِئْرًا فَنَزَلَ فِيهَا، فَشَرِبَ ثُمَّ خَرَجَ، فَإِذَا كَلْبٌ يَلْهَثُ، يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ العَطَشِ، فَقَالَ الرَّجُلُ: لَقَدْ بَلَغَ هَذَا الكَلْبَ مِنَ العَطَشِ مِثْلُ الَّذِي كَانَ بَلَغَ بِي، فَنَزَلَ البِئْرَ فَمَلَأَ خُفَّهُ ثُمَّ أَمْسَكَهُ بِفِيهِ، فَسَقَى الكَلْبَ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ " قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَإِنَّ لَنَا فِي البَهَائِمِ أَجْرًا؟ فَقَالَ: «نَعَمْ، فِي كُلِّ ذَاتِ كَبِدٍ رَطْبَةٍ أَجْرٌ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Bir zamanlar bir adam yolda gidiyordu. Çok susadı ve bir kuyu buldu. Kuyunun içine inip suyu içti sonra da çıktı. O esnada bir köpek, susuzluktan dilini çıkarmış bir vaziyette nemli toprağı yalıyordu. Adam kendi kendine, "Benim susadığım gibi bu köpek de çok susamış" diyerek kuyuya inip ayakkabısını su ile doldurdu. Sonra onu ağzıyla tutarak yukarıya çıkardı ve köpeği suladı. Allah Teâlâ onun bu iyi davranışının karşılığını verdi ve onu bağışladı. Ashab: Ey Allah'ın Resûlü! "Hayvanlara yapılan iyilikten dolayı bize sevap var mı?" diye sorunca Resûlullah (s.a.v): "Evet, her canlıya yapılan iyilikten dolayı sevap vardır." buyurdu.

Buhârî, Edeb, 6009

6-KOMŞULUK HAKKINI GÖZETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « يَا أَبَا ذَرٍّ إِذَا طَبَخْتَ مَرَقَةً فَأَكْثِرْ مَاءَهَا وَتَعَاهَدْ جِيرَانَكَ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Ey Ebû Zer! Çorba pişirdiğin zaman, suyunu bol koy ve komşularını da gözet."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6855

أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ لِي أَنْ أَعْلَمَ إِذَا أَحْسَنْتُ أَنِّي قَدْ أَحْسَنْتُ، وَإِذَا أَسَأْتُ أَنِّي قَدْ أَسَأْتُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِذَا قَالَ جِيرَانُكَ: قَدْ أَحْسَنْتَ، فَقَدْ أَحْسَنْتَ، وَإِذَا قَالُوا: إِنَّكَ قَدْ أَسَأْتَ، فَقَدْ أَسَأْتَ ».

Bir adam Resûlullah'a gelerek; Ey Allah'ın Resûlü! İyilik yaptığımda bunun bir iyilik olduğunu, kötülük yaptığımda da bunun bir kötülük olduğunu nasıl bilebilirim? diye sordu. Resulullah (s.a.v.): "Komşuların iyilik yaptığını söylüyorsa o iyiliktir. Onlar senin kötülük yaptığını söylüyorsa bu yaptığın kötülüktür" buyurdu.

İbn Mâce, Zühd, 4222

7-YETİŞTİRDİĞİ ÜRÜNDEN İKRAMDA BULUNMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ مُسْلِمٍ غَرَسَ غَرْسًا، فَأَكَلَ مِنْهُ إِنْسَانٌ أَوْ دَابَّةٌ، إِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Bir Müslüman bir ağaç diker de onun mahsulünden bir insan veya bir hayvan yerse bu, onun için bir sadaka olur."

Buhârî, Edeb, 6012

8-MİSAFİRİNE İKRAMDA BULUNMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَاليَوْمِ الآخِرِ فَلاَ يُؤْذِ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَاليَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَاليَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimse, komşusuna eziyet etmesin. Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimse, misafirine ikramda bulunsun. Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimse, ya hayır söylesin yahut da sussun."

Buhârî, Edeb, 6018; İbn Mâce, Edeb, 3672; Ebû Dâvûd, Edeb, 5154

9-YARDIMLAŞMAK

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ كَالَّذِي يَصُومُ النَّهَارَ وَيَقُومُ اللَّيْلَ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Dul ve miskinler için çaba gösteren, Allah yolunda cihad eden veya gündüzleri oruç tutup geceleri ibadet eden kimse gibidir."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1969

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ إِنْ تَبْذُلِ الفَضْلَ خَيْرٌ لَكَ وَإِنْ تُمْسِكْهُ شَرٌّ لَكَ، وَلَا تُلَامُ عَلَى كَفَافٍ، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ، وَاليَدُ العُلْيَا خَيْرٌ مِنَ اليَدِ السُّفْلَى».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Ey Âdemoğlu! Eğer fazla malını Allah yolunda harcarsan bu senin için hayırlıdır. Harcamayıp tutarsan bu senin için zararlıdır. Yeterli miktara sahip olman sebebiyle kınanmazsın. (Harcamaya) nafakaları üzerinde olanlardan başla. Üstteki (veren) el, alttaki (alan) elden daha hayırlıdır."

Tirmizî, Zühd, 2343

10-DOĞRULARDAN OLUP YALANDAN UZAK DURMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« إِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِى إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِى إِلَى النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا وَعَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِى إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِى إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدِّيقًا ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Yalandan sakınınız. Çünkü yalan, günaha götürür. Günah da insanı cehenneme götürür. Bir kişi yalan söyler ve hep yalana yönelirse, Allah katında (kezzab) yalancı kimse

olarak yazılır. Şüphesiz, doğruluk iyiliğe götürür. İyilik de cennete götürür. Bir kişi doğru söyler ve hep doğruluğa yönelirse Allah katında sıddîk (doğru) kişi diye yazılır."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4989; Buhârî, Edeb, 6094; Müslim, Birr ve's-sıla, 6803

11-HER ZAMAN İYİLİK YAPMA GAYRETİ İÇİNDE OLMAK

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Her iyilik, sadakadır."

Buhârî, Edeb, 6021; Ebû Dâvûd, Edeb, 4947

12- DAVETE İCABET ETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « خَمْسٌ تَجِبُ لِلْمُسْلِمِ عَلَى أَخِيهِ رَدُّ السَّلاَمِ وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ »

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Müslümanın Müslüman kardeşine karşı beş görevi vardır: Selamı almak, aksırana teşmit etmek (Yerhamukallah demek), davete icabet etmek, hastayı ziyaret etmek, cenazeye katılmak."

Müslim, Selam, 5777; Buhârî, Cenâiz, 1183; İbn Mâce, Cenâiz, 1435

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « ائْتُوا الدَّعْوَةَ إِذَا دُعِيتُمْ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Çağrıldığınız zaman davete gidiniz."

Müslim, Nikâh, 3585

13- AKSIRANA KARŞILIK VERMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَلْيَقُلْ أَخُوهُ أَوْ صَاحِبُهُ يَرْحَمُكَ اللَّهُ وَيَقُولُ هُوَ يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Biriniz aksırdığı zaman "Elhamdülillahi alâ külli hâl" desin. Onu duyan kardeşi veya arkadaşı da "Yerhamukallah" desin. Aksıran da ona "Yehdîkümullahu ve yuslihu bâleküm" desin."

Ebû Dâvûd, Edeb, 5033; İbn Mâce, Edeb, 3715

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَحَمِدَ اللَّهَ فَشَمِّتُوهُ فَإِنْ لَمْ يَحْمَدِ اللَّهَ فَلاَ تُشَمِّتُوهُ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Sizden biri hapşırdığında Allah'a hamdederse ona teşmitte bulunun (Yerhamukallah deyin). Allah'a hamdetmezse, ona teşmitte bulunmayın."

Müslim, Zühd ve'r-rekâik, 7679

14- HASTAYI ZİYARET ETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « عَائِدُ الْمَرِيضِ فِي مَخْرَفَةِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْجِعَ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Hastayı ziyaret eden kimse, ziyaretten dönünceye kadar cennet meyveleri arasındadır."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6716; Tirmizî, Cenâiz, 967

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ وَعَادَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ مُحْتَسِبًا بُوعِدَ مِنْ جَهَنَّمَ مَسِيرَةَ سَبْعِينَ خَرِيفًا ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kim güzel bir şekilde abdest alır ve Müslüman kardeşini sevap kazanma amacıyla hasta iken ziyaret ederse, cehennemden yetmiş yıllık yürüme mesafesi kadar uzaklaştırılır."

Ebû Dâvûd, Cenâiz, 3097

15-CENAZEYİ TAKİP ETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ شَهِدَ الجَنَازَةَ حَتَّى يُصَلِّيَ، فَلَهُ قِيرَاطٌ، وَمَنْ شَهِدَ حَتَّى تُدْفَنَ كَانَ لَهُ قِيرَاطَانِ» قِيلَ: وَمَا القِيرَاطَانِ؟ قَالَ: «مِثْلُ الجَبَلَيْنِ العَظِيمَيْنِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kim namazı kılınıncaya kadar cenazenin yanında bulunursa ona bir kırat (ağırlığında) sevap vardır. Kim de defin işlemi bitene kadar cenazeyi takip ederse, ona iki kırat sevap vardır. İki kırat ne kadardır diye soruldu. "İki büyük dağ kadardır" buyurdu.

Buhârî, Cenâiz, 1325

16-YEMEK YEDİRMEK

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو: أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الإِسْلاَمِ خَيْرٌ؟ قَالَ: «تُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتَقْرَأُ السَّلاَمَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَعَلَى مَنْ لَمْ تَعْرِفْ»

Bir adam Resûlullah'a İslâm'da hangi davranış hayırlıdır? diye sordu. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Yemek yedirmen, tanıdığına da tanımadığıma da selam vermendir." buyurdu.

Buhârî, İsti'zan, 5882; Ebû Dâvûd, Edeb, 5194; Nesâî- İman 5000

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ غُرَفًا تُرَى ظُهُورُهَا مِنْ بُطُونِهَا وَبُطُونُهَا مِنْ ظُهُورِهَا فَقَامَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ لِمَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ لِمَنْ أَطَابَ الْكَلَامَ وَأَطْعَمَ الطَّعَامَ وَأَدَامَ الصِّيَامَ وَصَلَّى لِلَّهِ بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ».

Resûlullah (s.a.v) "Cennette dışı içinden ve içi de dışından görülebilen odalar vardır" buyurdu. Bir bedevî kalktı ve bunlar kimler içindir Ey Allah'ın Resûlü! diye sordu. Resûlullah "Güzellikle konuşan, yemek yediren, oruca devam eden, insanlar uyurken geceleyin Allah rızası için namaz kılan kimseler içindir" buyurdu.

Tirmizî- Birr ve's-sıla, 1984

17-BORÇLUYA KOLAYLIK TANIMAK

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ نَفَّسَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ الدُّنْيَا نَفَّسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ القِيَامَةِ، وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ فِي الدُّنْيَا يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ، وَمَنْ سَتَرَ عَلَى مُسْلِمٍ فِي الدُّنْيَا سَتَرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ، وَاللَّهُ فِي عَوْنِ العَبْدِ مَا كَانَ العَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ»

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Her kim, bir Müslümanın dünya sıkıntılarından birini giderirse Allah da onun kıyamet günü sıkıntılarından birini giderir. Dünyada darda olana kolaylık gösterene, Allah Teâlâ hem dünyada ve hem de ahirette kolaylık ihsan eder. Bu dünyada bir Müslümanın ayıbını örteni, Allah Teâlâ da onun dünyada ve ahirette ayıbını örter. Kul, Müslüman kardeşinin yardımına koştuğu sürece Allah Teâlâ da onun yardımındadır."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1930; Ebû Dâvûd, Edeb, 4946

18-BABA DOSTUNA İKRAM

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « أَبَرُّ الْبِرِّ أَنْ يَصِلَ الرَّجُلُ وُدَّ أَبِيهِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "İyiliklerin en güzeli, baba dostu ile dostluğu sürdürmektir."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6678; Tirmizî- Birr ve's-sıla, 1903

19-BİRLİK ve BERABERLİK DUYGUSUNA SAHİP OLMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « المسْلِمُونَ كَرَجُلٍ وَاحِدٍ إِنِ اشْتَكَى عَيْنُهُ اشْتَكَى كُلُّهُ وَإِنِ اشْتَكَى رَأْسُهُ اشْتَكَى كُلُّهُ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Müslümanlar tek bir şahıs gibidir. Onun gözü hastalandığında bütün vücudu bu hastalıktan etkilenir. Başı ağrısa tüm vücudu bu acıyı duyar."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6754

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «المُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ، يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا» ثُمَّ شَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ. . .

Resûlullah (s.a.v): "Mü'minin mü'mine karşı durumu, parçaları birbirine sıkıca bağlanmış bir bina gibidir." buyurdu ve sonra iki elinin parmaklarını birbirine geçirerek kenetledi.

Buhârî, Edeb, 6026; Müslim, Birr ve's-sıla, 6750

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ يَئِسَ أَنْ يَعْبُدَهُ الْمُصَلُّونَ وَلَكِنْ فِي التَّحْرِيشِ بَيْنَهُمْ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Şeytan, namaz kılanların kendisine ibadet etmesinden ümidini kesmiştir. Fakat onları birbirine düşürmekte ümidini sürdürmektedir."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1937

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنَّ اللَّهَ يَرْضَى لَكُمْ ثَلاَثًا وَيَكْرَهُ لَكُمْ ثَلاَثًا فَيَرْضَى لَكُمْ أَنْ تَعْبُدُوهُ وَلاَ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلاَ تَفَرَّقُوا وَيَكْرَهُ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Şüphesiz Allah, sizin için üç şeye razı olur, üç şeyden de hoşnut olmaz. Kendisine ibadet etmenizden, O'na hiçbir şeyi ortak koşmamanızdan, hep birlikte Allah'ın ipine sarılıp ayrılığa (tefrikaya) düşmemenizden razı olur. Dedikodudan, (lüzumsuz yere) çok soru sormaktan ve malı (israf veya kötü yolda harcayarak) telef etmenizden razı olmaz."

Müslim, Akdiye, 4578

20-MÜSLÜMANLARDAN SIKINTIYI KALDIRMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَرَّ رَجُلٌ بِغُصْنِ شَجَرَةٍ عَلَى ظَهْرِ طَرِيقٍ فَقَالَ وَاللَّهِ لأُنَحِّيَنَّ هَذَا عَنِ الْمُسْلِمِينَ لاَ يُؤْذِيهِمْ. فَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Adamın biri, yol üzerinde bir ağaç dalı gördü ve "Vallahi, bunu Müslümanlara rahatsızlık vermemesi için buradan kaldıracağım" dedi. Bu davranışı sebebiyle de cennete konuldu."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6836

21-GÜLER YÜZLÜ OLMAK

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « لاَ تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلْقٍ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Din kardeşini güler yüzle karşılamak bile olsa, hiçbir iyiliği küçük görme."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6857

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ وَإِنَّ مِنْ الْمَعْرُوفِ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلْقٍ وَأَنْ تُفْرِغَ مِنْ دَلْوِكَ فِي إِنَاءِ أَخِيكَ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Her iyilik sadakadır. Kardeşini güler yüzle karşılamak, kendi kovandan kardeşinin kabına (su) koyuvermen de iyiliktir."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1970

22-İHTİYACI OLANIN YANINDA YER ALMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « اَلْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يُسْلِمُهُ مَنْ كَانَ فِى حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ فِى حَاجَتِهِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Müslüman Müslüman'ın kardeşidir. Ona zulmetmez ve onu yüzüstü bırakmaz. Kim, Müslüman kardeşinin bir ihtiyacını giderirse Allah Teâlâ da onun ihtiyacını giderir."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6743; Buhârî, Mezâlim, 2310

23-TOPLUMDA SEVİLEN KİŞİLERDEN OLMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَحَبَّ عَبْدًا دَعَا جِبْرِيلَ فَقَالَ إِنِّى أُحِبُّ فُلاَنًا فَأَحِبَّهُ فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ ثُمَّ يُنَادِى فِى السَّمَاءِ فَيَقُولُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلاَنًا فَأَحِبُّوهُ. فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِى الأَرْضِ. وَإِذَا أَبْغَضَ عَبْدًا دَعَا جِبْرِيلَ فَيَقُولُ إِنِّى أُبْغِضُ فُلاَنًا فَأَبْغِضْهُ

فَيُبْغِضُهُ جِبْرِيلُ ثُمَّ يُنَادِى فِى أَهْلِ السَّمَاءِ إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ فُلاَنًا فَأَبْغِضُوهُ فَيُبْغِضُونَهُ ثُمَّ تُوضَعُ لَهُ الْبَغْضَاءُ فِى الأَرْضِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Allah Teâlâ, bir kulu sevdiği zaman Cebrail'i çağırır ve ben falan kulu seviyorum sen de onu sev diye emreder. Cebrail de o kulu sever ve gök halkına Allah falan kulu seviyor siz de onu sevin diye nida eder. Gök halkı da onu sever. Sonra yeryüzündekilerin gönlünde o kişiye karşı sevgi oluşur. Allah Teâlâ, bir kuldan hoşnut olmadığı zaman Cebrail'i çağırır ve ben falan kuldan hoşnut değilim, sen de onu sevme diye emreder. Cebrail de o kulu sevmez ve gök halkına Allah falan kuldan hoşnut değil siz de onu sevmeyin diye nida eder. Gök halkı da onu sevmez. Sonra yeryüzündekilerin gönlünde o kişiye karşı (buğz) hoşnutsuzluk oluşur."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6873

24-İYİYE ve HAYRA ÖNCÜ OLMAK

جَاءَ نَاسٌ مِنَ الأَعْرَابِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَيْهِمُ الصُّوفُ فَرَأَى سُوءَ حَالِهِمْ قَدْ أَصَابَتْهُمْ حَاجَةٌ فَحَثَّ النَّاسَ عَلَى الصَّدَقَةِ فَأَبْطَئُوا عَنْهُ حَتَّى رُئِىَ ذَلِكَ فِى وَجْهِهِ ثُمَّ إِنَّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ جَاءَ بِصُرَّةٍ مِنْ وَرِقٍ ثُمَّ جَاءَ آخَرُ ثُمَّ تَتَابَعُوا حَتَّى عُرِفَ السُّرُورُ فِى وَجْهِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: « مَنْ سَنَّ فِى الإِسْلاَمِ سُنَّةً حَسَنَةً فَعُمِلَ بِهَا بَعْدَهُ كُتِبَ

لَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ عَمِلَ بِهَا وَلاَ يَنْقُصُ مِنْ أُجُورِهِمْ شَىْءٌ وَمَنْ سَنَّ فِى الإِسْلاَمِ سُنَّةً سَيِّئَةً فَعُمِلَ بِهَا بَعْدَهُ كُتِبَ عَلَيْهِ مِثْلُ وِزْرِ مَنْ عَمِلَ بِهَا وَلاَ يَنْقُصُ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَىْءٌ ».

Bir grup bedevi Resûlullah'ın yanına üzerlerinde yünden elbiseler olduğu halde geldi. Resûlullah (s.a.v.), onların ihtiyaç içinde olduklarını ve vaziyetlerinin perişanlığını görmesi üzerine, halkı onlara sadaka vermeye teşvik etti. Fakat halk bu hususta ağırdan aldı. Bu halden memnuniyetsizliği, Hz. Peygamber'in yüzünden belli oldu. Sonra ensardan bir adam bir kese gümüş getirdi. Sonra başkası geldi. Sonra diğerleri bunları takip etti. Resûlullah'ın yüzünden bu duruma memnun olduğu anlaşıldı. Sonra Resûlullah (s.a.v) buyurdu: "Her kim İslâm'da iyi bir çığır açar da kendisinden sonra onunla amel edilirse, o kişiye bu iyi yolda yürüyenlerin sevabı kadar sevap yazılır ve onların sevabından da hiçbir şey eksiltilmez. Her kim de, İslâm'da kötü bir çığır açar ve kendisinden sonra onunla amel edilirse, o kişiye bu kötü yolda yürüyenlerin günahı kadar günah yazılır ve onların günahından da hiçbir şey eksiltilmez."

Müslim, İlim 6975; Tirmizî, İlim, 2675

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى كَانَ لَهُ مِنَ الأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ يَتَّبِعُهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا وَمَنْ

دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ يَتَّبِعُهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kim hidayete çağırırsa, bu çağrıya uyanların sevapları kadar sevap kazanır ve onların sevaplarından da hiçbir şey eksiltilmez. Kim de delalete çağırırsa, buna uyanların günahları kadar günah kazanır ve onların günahlarından da hiçbir şey eksiltilmez."

Tirmizî, İlim, 2674

25-KÜÇÜKLERE MERHAMET BÜYÜKLERE HÜRMET

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيَعْرِفْ حَقَّ كَبِيرِنَا فَلَيْسَ مِنَّا ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Küçüklerimize merhamet etmeyen ve büyüklerimizin hakkını tanımayan bizden değildir."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4943; Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1921

26-KÖTÜLÜĞE MANİ OLMAK

قَالَ رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ رَأَى مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kim bir münker (kötülük) görürse onu eliyle düzeltsin. Buna gücü yetmezse diliyle düzeltsin. Buna da gücü yetmezse kalbiyle buğzetsin. Bu, imanın en zayıf derecesidir."

Nesâî, İman, 5008

27-EMRİ ALTINDAKİLERE İYİ MUAMELE ETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِخْوَانُكُمْ جَعَلَهُمُ اللَّهُ فِتْيَةً تَحْتَ أَيْدِيكُمْ، فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِنْ طَعَامِهِ، وَلْيُلْبِسْهُ مِنْ لِبَاسِهِ وَلَا يُكَلِّفُهُ مَا يَغْلِبُهُ فَإِنْ كَلَّفَهُ مَا يَغْلِبُهُ فَلْيُعِنْهُ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kardeşleriniz ki, Allah onları eliniz altında hizmetçi kılmıştır. Kim elinin altında (hizmetinde) kardeşi varsa, ona yediğinden yedirsin, giydiğinden giydirsin. Üstesinden gelemeyeceği işi yüklemesin. Eğer ağır bir iş yükleyecekse de ona yardım etsin."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1945; Buhârî, İman, 30; İbn Mâce, Edeb 3690

عَنْ أَنَسٍ قَالَ خَدَمْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم عَشْرَ سِنِينَ بِالْمَدِينَةِ وَأَنَا غُلاَمٌ لَيْسَ كُلُّ أَمْرِى كَمَا يَشْتَهِى صَاحِبِى أَنْ أَكُونَ عَلَيْهِ مَا قَالَ لِى فِيهَا أُفٍّ قَطُّ وَمَا قَالَ لِى لِمَ فَعَلْتَ هَذَا أَوْ أَلاَ فَعَلْتَ هَذَا».

Enes (r.a.) demiştir ki: “Ben çocukken Resûlullah’a Medine’de on yıl hizmette bulundum. Her yaptığım iş, efendimin benden olmamı istediği şekilde de değildi. Buna rağmen o, hiçbir zaman bana öf bile demedi. Bunu niçin yaptın veya bunu niçin yapmadın da demedi.

Ebû Dâvûd, Edeb, 4774

عَنْ عَائِشَةَ عَلَيْهَا السَّلاَمُ قَالَتْ مَا ضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم خَادِمًا وَلاَ امْرَأَةً قَطُّ».

Âişe (r.a.) demiştir ki: Resûlullah (s.a.v) asla hiçbir kadını ve hizmetçiyi dövmemiştir.

Ebû Dâvûd, Edeb, 4786

28-HEDİYELEŞMEK

عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقْبَلُ الهَدِيَّةَ وَيُثِيبُ عَلَيْهَا

Âişe (r.a.) demiştir ki: Resûlullah (s.a.v.) hediyeyi kabul eder ve ona karşılıkta bulunurdu.

Tirmizî, Birr ve’s-sıla, 1953

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تَصَافَحُوا يَذْهَبِ الْغِلُّ وَتَهَادَوْا تَحَابُّوا وَتَذْهَبِ الشَّحْنَاءُ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Musâfaha edin ki, aranızdaki kin gitsin. Hediyeleşin ki, birbirinizi sevin ve aranızdaki düşmanlık gitsin."

Muvatta', Hüsnu'l-huluk, 16

29-TEŞEKKÜR ETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ لَا يَشْكُرُ اللَّهَ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah'a şükretmez."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1954; Ebû Dâvûd, Edeb, 4811

30-İYİLİĞİ EMRETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ صَدَقَةٌ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَوْ لَمْ يَفْعَلْ؟ قَالَ: «يَعْتَمِلُ بِيَدَيْهِ فَيَأْكُلُ مِنْهُ وَيَتَصَدَّقُ» قَالُوا: أَفَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ يَفْعَلْ؟ قَالَ: «يُعِينُ ذَا الْحَاجَةِ الْمَلْهُوفَ» قَالُوا: أَفَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ يَفْعَلْ؟ قَالَ: «يَأْمُرُ بِالْخَيْرِ» . قَالُوا: أَفَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ يَفْعَلْ؟ قَالَ: «يُمْسِكُ عَنِ الشَّرِّ فَإِنَّهَا لَهُ صَدَقَةٌ».

Resûlullah (s.a.v) “Her Müslüman’ın sadaka vermesi gerekir” buyurdu. Ey Allah’ın Resûlü! “Eğer buna gücü yetmezse veya yapamazsa” dediler. “O zaman çalışıp kazanır, hem kendisi bu kazançtan yararlanır hem de bundan sadaka verir” buyurdu. “Buna da gücü yetmezse ne yapar” dediler. “Darda kalana, ihtiyaç sahibine yardım eder” buyurdu. “Buna da gücü yetmezse ne yapar” dediler. “Hayrı tavsiye eder” buyurdu. “Buna da gücü yetmezse ne yapar” dediler. “Şerden uzak durur. Bu da onun için sadakadır” buyurdu.

Dârimî, Rikâk, 2789

31-KARDEŞİ İÇİN DUA ETMEK

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا دَعْوَةٌ أَسْرَعَ إِجَابَةً مِنْ دَعْوَةِ غَائِبٍ لِغَائِبٍ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: “En çabuk kabul olunan dua gâibin gâibe (kişinin haber vermeksizin kardeşi için gıyabında) yaptığı duadır.”

Tirmizî, Birr ve’s-sıla, 1980

عَنْ أَنَسٍ أَنَّ الْمُهَاجِرِينَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَتِ الأَنْصَارُ بِالأَجْرِ كُلِّهِ. قَالَ « لاَ مَا دَعَوْتُمُ اللَّهَ لَهُمْ وَأَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِمْ ».

Enes (r.a.) rivayet etmiştir. Muhacirler, Ey Allah'ın Resûlü! Ensar sevapların tamamını alıp götürdü dediler. Resûlullah (s.a.v): "Hayır, Onlar için Allah'a dua ettiğiniz ve onları övdüğünüz sürece (siz de sevaplara ortak olursunuz)" buyurdu.

Ebû Dâvûd, Edeb, 4812

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يَدْعُو لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ إِلَّا قَالَ الْمَلَكُ وَلَكَ بِمِثْلٍ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kardeşinin gıyabında dua eden hiçbir mü'min yoktur ki melek ona 'Bir misli de senin için olsun' demesin."

Müslim, Zikr, 2732

32-RIFK İLE DAVRANMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Şüphesiz Allah her işte rıfkı sever."

Dârimî, Rikâk, 2836

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَن أُعطِيَ حَظَّهُ مِن الرِّفق فقد أُعْطِيَ حَظَّهُ مِن الخَيرِ ، وَمنْ حُرِمَ حَظَّهُ مِن الرِّفق ، فقد حُرِم حَظَّهُ من الخير».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kime rıfktan bir hisse verilmişse hayırdan da hisse verilmiştir. Kim de rıfk hissesinden mahrum bırakılmışsa hayırdan olan hissesinden de mahrum bırakılmıştır."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 2013

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ وَيُعْطِى عَلَيْهِ مَا لاَ يُعْطِى عَلَى الْعُنْفِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Şüphesiz Allah refiktir. Rıfkı sever. Kaba (sert) davranışlar karşısında vermediğini (hayır ve lütufları) rıfk karşılığında verir."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4807; İbn Mâce, Edeb, 3688

33-CÖMERT OLMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « خَصْلَتَانِ لَا تَجْتَمِعَانِ فِي مُؤْمِنٍ: البُخْلُ وَسُوءُ الخُلُقِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "İki haslet (özellik) vardır ki, bunlar mü'minde bir arada bulunmaz. Bunlar, cimrilik ve kötü ahlâktır."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1962

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «السَّخِيُّ قَرِيبٌ مِنَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الجَنَّةِ قَرِيبٌ مِنَ النَّاسِ بَعِيدٌ مِنَ النَّارِ، وَالبَخِيلُ بَعِيدٌ مِنَ اللَّهِ بَعِيدٌ مِنَ الجَنَّةِ بَعِيدٌ مِنَ النَّاسِ قَرِيبٌ مِنَ النَّارِ، وَالْجَاهِلُ السَّخِيُّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ عَابِدٍ بَخِيلٍ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: Cömert kişi, Allah'a yakın, cennete yakın, insanlara yakın, cehennemden uzaktır. Cimri ise Allah'tan uzaktır, cennetten uzaktır, insanlardan uzaktır, cehenneme yakındır. Cömert cahil, ibadet eden cimriden Allah'a daha sevimlidir."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1961

34-YOLUNU KAYBEDENE YOL GÖSTERMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ وَأَمْرُكَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهْيُكَ عَنْ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ وَإِرْشَادُكَ الرَّجُلَ فِي أَرْضِ الضَّلَالِ لَكَ صَدَقَةٌ وَبَصَرُكَ لِلرَّجُلِ الرَّدِيءِ الْبَصَرِ لَكَ صَدَقَةٌ وَإِمَاطَتُكَ الْحَجَرَ وَالشَّوْكَةَ وَالْعَظْمَ عَنْ الطَّرِيقِ لَكَ صَدَقَةٌ. . . ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kardeşini tebessümle karşılamak senin için sadakadır. İyiliği emretmen, kötülüğü yasaklaman sadakadır. Yolunu şaşırmış kişiye yol göstermen sadakadır. Gözleri görmeyen kişiye yardımcı olman sadakadır. Taş, diken ve kemik gibi zarar veren şeyleri yoldan kaldırman sadakadır.

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1956

35-YOLDAN SIKINTI VEREN ŞEYLERİ KALDIRMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ شُعْبَةً، أَفْضَلُهَا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَوْضَعُهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "İman yetmiş küsur şubedir. En üstünü "Lâ ilâhe illallah" kelimesidir. En aşağısı ise yoldan sıkıntı veren şeyi kaldırmaktır. Hayâ da imandan bir şubedir."

Nesâî, İman, 5005

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « فِى الإِنْسَانِ ثَلاَثُمِائَةٍ وَسِتُّونَ مَفْصِلاً فَعَلَيْهِ أَنْ يَتَصَدَّقَ عَنْ كُلِّ مَفْصِلٍ مِنْهُ بِصَدَقَةٍ ». قَالُوا وَمَنْ يُطِيقُ

ذَلِكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ قَالَ : «النُّخَاعَةُ فِي الْمَسْجِدِ تَدْفِنُهَا وَالشَّيْءُ تُنَحِّيهِ عَنِ الطَّرِيقِ فَإِنْ لَمْ تَجِدْ فَرَكْعَتَا الضُّحَى تُجْزِئُكَ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "İnsanda üçyüz atmış eklem bulunmaktadır. Her eklemi için sadaka vermesi üzerine bir borçtur. "Ey Allah'ın Nebisi! Buna kimin gücü yeter" dediler. Resûlullah (s.a.v): "Mescitteki balgamı temizlersin, yoldan zarar veren şeyi uzaklaştırırsın (ki bunlar sadakadır.) Bunları bulamazsan iki rekât kuşluk namazı kılman kifayet eder" buyurdu.

Ebû Dâvûd, Edeb, 5242

36-GÜZEL HUYLU OLMAK

عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ، وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الحَسَنَةَ تَمْحُهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ».

Ebû Zer rivayet etmiştir: Resûlullah (s.a.v) bana şöyle buyurdu: "Her nerede olursan ol Allah'a karşı gelmekten sakın. Kötülüğün peşinden iyilik yap ve insanlara güzel ahlâk ile muamele et."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1987

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا شَيْءٌ أَثْقَلُ فِي مِيزَانِ المُؤْمِنِ يَوْمَ القِيَامَةِ مِنْ خُلُقٍ حَسَنٍ وَإِنَّ اللَّهَ لَيُبْغِضُ الفَاحِشَ البَذِيءَ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kıyamet gününde mü'minin terazisinde, güzel ahlâktan daha ağır basacak bir şey yoktur. Şüphesiz Allah, çirkin iş yapan ve çirkin sözler söyleyen kimseleri sevmez."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 2002; Ebû Dâvûd, Zühd, 4799

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيُدْرِكُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ دَرَجَةَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Şüphesiz mü'min, güzel ahlâkı ile oruç tutan ve namaz kılan kimselerin derecesine ulaşır."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4798

37-KARDEŞİNİ ZİYARET ETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَنْ عَادَ مَرِيضاً أَوْ زَارَ أَخاً فِي الله نَادَاهُ مُنَادٍ أَنْ طِبْتَ وَطَابَ مَمْشَاكَ وَتَبَوَّأَتَ مِنَ الجَنَّةِ مَنْزِلاً».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kim bir hastayı ziyaret eder veya Allah için kardeşini ziyaret ederse bir münadî ona: Ne mutlu sana! Güzel bir yolculuk yaptın. Kendine cennette bir yer hazırladın" diye nida eder.

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 2008

38-AFFEDİCİ OLMAK

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَمْ نَعْفُو عَنِ الْخَادِمِ فَصَمَتَ ثُمَّ أَعَادَ عَلَيْهِ الْكَلاَمَ فَصَمَتَ فَلَمَّا كَانَ فِى الثَّالِثَةِ قَالَ «اعْفُوا عَنْهُ فِى كُلِّ يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً ».

Bir adam Resûlullah'a gelerek Ey Allah'ın Resûlü! Hizmetçiyi kaç kez affedelim dedi. Hz.Peygamber (s.a.v.) sükût etti. Adam sözünü tekrarladı. Resûlullah yine sükût etti. Adam sözünü üçüncü defa tekrarlayınca Resûlullah (s.a.v.) "Onu günde yetmiş defa affedin" buyurdu.

Ebû Dâvûd, Edeb, 5164; Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1949

39-ÇARŞI ve PAZARDA ÇEVRESİNE ZARAR VERMEMEK

قال سمعت أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الجَدَلِيَّ يَقُولُ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ، عَنْ خُلُقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: «لَمْ يَكُنْ فَاحِشًا وَلَا مُتَفَحِّشًا وَلَا صَخَّابًا فِي الأَسْوَاقِ وَلَا يَجْزِي بِالسَّيِّئَةِ السَّيِّئَةَ وَلَكِنْ يَعْفُو وَيَصْفَحُ».

Ebû Abdullah el-Cedelî rivayet etmiştir: Âişe(r.a.)'ya Resûlullah'ın ahlâkını sordum. Şöyle cevap verdi: "Peygamber (s.a.v)'in (davranışlarında) çirkinlik yoktu, kötü ve çirkin olan şeylere yönelmezdi. Çarşı-

pazarda bağırıp çağırmazdı. Kötülüğe kötülükle karşılık vermez aksine affeder ve bağışlardı.

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 2016

40-SADAKA VERİRKEN RİYADAN UZAK DURMAK

قَالَ رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمْ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ إِمَامٌ عَادِلٌ وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ فِي خَلَاءٍ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ وَرَجُلٌ كَانَ قَلْبُهُ مُعَلَّقًا فِي الْمَسْجِدِ وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ إِلَى نَفْسِهَا فَقَالَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا صَنَعَتْ يَمِينُهُ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Allah Teâla, kıyamet gününde kendi gölgesinden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı o günde, şu yedi grup insanı (arşının) gölgesinde gölgelendirecektir. Bunlar: Âdil yönetici, Allah Teâla'ya ibadet ile yetişip büyüyen genç, yalnız başına Allah'ı zikredip gözyaşı döken kişi, gönlü mescitlere bağlı olan kişi, birbirlerini Allah Teâla için seven kişiler, güzel olan ve mevki sahibi bir kadının gayrimeşru ilişki teklifine "Ben Allah'tan korkarım" diye karşılık veren adam, sağ elinin ne verdiğini sol elinin bilemeyeceği kadar gizli sadaka veren kimse."

Nesâî, Adâbu'l-kudât, 5380; Tirmizî, Zühd, 2391

41-ALLAH RIZASI İÇİN SEVMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى أَمْرٍ إِذَا أَنْتُمْ فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, iman etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız. Size yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şeyi göstereyim mi? Aranızda selamı yayın."

Tirmizî- İsti'zan, 2688

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: أَيْنَ الْمُتَحَابُّونَ بِجَلَالِي؟ الْيَوْمَ أُظِلُّهُمْ فِي ظِلِّي يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلِّي».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Allah Teâla kıyamet gününde "Benim celâlim için birbirini sevenler nerede? Kendi gölgemden başka hiçbir gölge olmayan bu günde onları kendi gölgemde gölgelendireceğim" buyurur.

Dârimî, Rikâk, 2799

42-SEVDİĞİNİ HABER VERMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِذَا أَحَبَّ الرَّجُلُ أَخَاهُ فَلْيُخْبِرْهُ أَنَّهُ يُحِبُّهُ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Bir kimse kardeşini sevdiği zaman kendisini sevdiğini ona bildirsin."

Ebû Dâvûd, Edeb, 5124; Tirmizî, Zühd, 2392

43-İLMİNDEN İSTİFADE ETTİRMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ سُئِلَ عَنْ عِلْمٍ عَلِمَهُ ثُمَّ كَتَمَهُ أُلْجِمَ يَوْمَ القِيَامَةِ بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kime bir bildiği bilgi sorulur da o bunu gizli tutarsa, kıyamet gününde ateşten bir gem ile gemlenir."

Tirmizî, İlim, 2649

44-MUSÂFAHA YAPMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَلْتَقِيَانِ فَيَتَصَافَحَانِ إِلَّا غُفِرَ لَهُمَا قَبْلَ أَنْ يَتَفَرَّقَا».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "İki Müslüman karşılaştıklarında musâfaha yaparlarsa birbirlerinden ayrılmadan önce günahları bağışlanır."

İbn Mâce, Edeb, 3703

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ فَتَصَافَحَا وَحَمِدَا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَاسْتَغْفَرَاهُ غُفِرَ لَهُمَا ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "İki Müslüman karşılaştığında musâfaha yapar (el sıkışır), Allah Teâlâ'ya hamdeder ve (günahlarının bağışlanması için) istiğfarda bulunurlarsa, her ikisinin de (günahları) bağışlanır."

Ebû Dâvûd, Edeb, 5211

45-YOLUN HAKKINI VERMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :«لَا تَنْزِلُوا عَلَى جَوَادِّ الطَّرِيقِ وَلَا تَقْضُوا عَلَيْهَا الْحَاجَاتِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Yolun ortasına inip yerleşmeyin ve oralarda tuvalet ihtiyacınızı gidermeyin."

İbn Mâce, Edeb, 3772

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ بِالطُّرُقَاتِ ».
فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا بُدّ لَنَا مِنْ مَجَالِسِنَا نَتَحَدَّثُ فِيهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صلى الله عليه وسلم :« إِنْ أَبَيْتُمْ فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهُ ». قَالُوا وَمَا حَقُّ الطَّرِيقِ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ « غَضُّ الْبَصَرِ وَكَفُّ الأَذَى وَرَدُّ السَّلاَمِ وَالأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْىُ عَنِ الْمُنْكَرِ ».

Resûlullah (s.a.v) "Yollarda oturmaktan sakınınız" buyurdu. Ashab: Ey Allah'ın Resulü! Yollarda oturup konuşmamız bizim için bir ihtiyaç" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v): "Madem öyle diyorsunuz o zaman yolun hakkını veriniz." Ashab: Ey Allah'ın Resûlü! Yolun hakkı nedir? diye sordular. Resûlullah (s.a.v): " (Harama bakmaktan) gözleri kapamak, sıkıntı vermemek, selam almak, iyiliği emredip kötülükten men etmektir" buyurdu.

Ebû Dâvûd, Edeb, 4815

عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فِى هَذِهِ الْقِصَّةِ قَالَ: « وَتُغِيثُوا الْمَلْهُوفَ وَتَهْدُوا الضَّالَّ ».

Resûlullah (s.a.v): "(Yolun hakkını verme hususunda) Mazluma yardım etmeniz ve yolunu şaşırana yol göstermenizdir." buyurmuştur.

Ebû Dâvûd, Edeb, 4817

46-DUA EDİLENLERDEN OLMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« ثَلاَثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لاَ شَكَّ فِيهِنَّ دَعْوَةُ الْوَالِدِ وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْمَظْلُومِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kesinlikle kabul edilen üç dua vardır: Babanın duası, misafirin duası ve mazlumun duası."

Ebû Dâvûd, Vitr, 1536; İbn Mâce, Dua, 3862

47-KENDİSİ İÇİN İSTEDİĞİNİ KARDEŞİ İÇİN DE İSTEMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« يَا أَبَا هُرَيْرَةَ كُنْ وَرِعًا تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ وَكُنْ قَنِعًا تَكُنْ أَشْكَرَ النَّاسِ وَأَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا وَأَحْسِنْ جِوَارَ مَنْ جَاوَرَكَ تَكُنْ مُسْلِمًا وَأَقِلَّ الضَّحِكَ فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّحِكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Ey Ebû Hureyre! Günah işlemeden kaçınan verâ sahibi bir kişi ol ki, insanların en çok ibadet edeni olasın. Kanaatkâr ol ki, insanların en çok şükredeni olasın. Kendin için sevip istediğin şeyi insanlar için de sevip iste ki, mü'min olasın. Kapı komşuna ihsan da bulun ki, müslim olasın ve gülmeyi azalt. Çünkü çok gülmek kalbi öldürür."

İbn Mâce, Zühd, 4217

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ مِنْ الْخَيْرِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Muhammed'in nefsi elinde olan Allah'a yemin ederim ki, bir kişi hayırdan kendisi için istediğini, Müslüman kardeşi için de istemedikçe (kâmil manada) îman etmiş olmaz."

Nesâî, İman, 5017; Dârimî, Rikâk, 2782

48-ZOR DURUMUNDA OLANLARI KURTARMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« أَطْعِمُوا الْجَائِعَ وَعُودُوا الْمَرِيضَ وَفُكُّوا الْعَانِيَ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Açı doyurunuz, hastayı ziyaret ediniz, esiri hürriyetine kavuşturunuz."

Ebû Dâvûd, Cenâiz, 3105

49-ÖLÜLERE SAYGI GÖSTERMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« اذْكُرُوا مَحَاسِنَ مَوْتَاكُمْ وَكُفُّوا عَنْ مَسَاوِيهِمْ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Ölülerinizin iyiliklerini anınız. Kötülüklerini söylemekten kaçınınız."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4900

خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِهِ مَاتَ فَقُبِرَ لَيْلًا وَكُفِّنَ فِي كَفَنٍ غَيْرِ طَائِلٍ فَزَجَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُقْبَرَ إِنْسَانٌ لَيْلًا إِلَّا أَنْ يُضْطَرَّ إِلَى ذَلِكَ وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا وَلِيَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيُحَسِّنْ كَفْنَهُ».

Resûlullah (s.a.v) hitap ederken ashabından ölmüş ve yetersiz bir kefenle kefenlenip geceleyin defnedilen bir adamdan bahsetti. İnsanların bir zarurî durum olmadığı sürece gece defnedilmesini yasakladı ve şöyle buyurdu: "Sizden biriniz kardeşinin (teçhiz ve tekfin) işi ile görevlendirilirse onun tekfinini güzel yapsın."

Nesâî, Cenâiz, 1895; Müslim, Cenâiz, 2228; Tirmizî, Cenâiz, 99

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ« لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ فَتُؤْذُوا الْأَحْيَاءَ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Ölülere sövmeyin ki dirilere –ölünün yakınlarına- eziyet vermeyin."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1982

عَنْ أَنَسٍ قَالَ: مُرَّ بِجَنَازَةٍ فَأُثْنِيَ عَلَيْهَا خَيْرًا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَبَتْ وَمُرَّ بِجَنَازَةٍ أُخْرَى فَأُثْنِيَ عَلَيْهَا شَرًّا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَبَتْ فَقَالَ عُمَرُ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي مُرَّ بِجَنَازَةٍ فَأُثْنِيَ عَلَيْهَا خَيْرًا

فَقُلْتَ وَجَبَتْ وَمُرَّ بِجَنَازَةٍ فَأُثْنِيَ عَلَيْهَا شَرًّا فَقُلْتَ وَجَبَتْ فَقَالَ مَنْ أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ خَيْرًا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَمَنْ أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ شَرًّا وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ».

Enes (r.a) rivayet etmiştir: Yanımızdan bir cenaze geçerken iyilikle yâd edildi. Resûlullah (s.a.v) vacip oldu buyurdu. Başka bir cenaze geçerken kötü bir şekilde anıldı. Resûlullah (s.a.v) yine vacip oldu buyurdu. Ömer(r.a.) anam babam sana feda olsun. Bir cenaze geçti ve hayırla yâd edildi sen vacip oldu buyurdun. Başka bir cenaze geçti şer ile anıldı ve sen yine vacip oldu buyurdun. (Bunun sebebi nedir diye sordu?) Resûlullah(s.a.v), sizin hayırla yâd ettiğiniz kişiye cennet vacip oldu. Sizin şer ile andığınız kişiye cehennem vacip oldu. Sizler yeryüzünde Allah'ın şahitlerisiniz" buyurdu.

Nesâî, Cenâiz, 1932

50-KABİR ZİYARETİNDE BULUNMAK

كَانَ رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَتَى عَلَى الْمَقَابِرِ فَقَالَ: «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ، أَنْتُمْ لَنَا فَرَطٌ وَنَحْنُ لَكُمْ تَبَعٌ، أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَافِيَةَ لَنَا وَلَكُمْ».

Resûlullah kabristana geldiği zaman şöyle buyururdu: "es-Selâmu Aleyküm Ey Müslümanlar ve Mü'minler diyar halkı, İnşâallah biz de size kavuşacağız.

Siz önümüzden gidenler ve biz de arkanızdan gelecek olanlarız. Allah'tan bizim ve sizin için afiyet dilerim."

Nesâî, Cenâiz, 2040

51-CAHİL İNSANLARA KARŞI ANLAYIŞLI OLMAK

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَهُوَ يُحَدِّثُنَا كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَجْلِسُ مَعَنَا فِى الْمَجْلِسِ يُحَدِّثُنَا فَإِذَا قَامَ قُمْنَا قِيَامًا حَتَّى نَرَاهُ قَدْ دَخَلَ بَعْضَ بُيُوتِ أَزْوَاجِهِ فَحَدَّثَنَا يَوْمًا فَقُمْنَا حِينَ قَامَ فَنَظَرْنَا إِلَى أَعْرَابِيٍّ قَدْ أَدْرَكَهُ فَجَبَذَهُ بِرِدَائِهِ فَحَمَّرَ رَقَبَتَهُ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَكَانَ رِدَاءً خَشِنًا فَالْتَفَتَ فَقَالَ لَهُ الأَعْرَابِيُّ احْمِلْ لِى عَلَى بَعِيرَىَّ هَذَيْنِ فَإِنَّكَ لاَ تَحْمِلُ لِى مِنْ مَالِكَ وَلاَ مِنْ مَالِ أَبِيكَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم :« لاَ، وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لاَ، وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لاَ، وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لاَ أَحْمِلُ لَكَ حَتَّى تُقِيدَنِى مِنْ جَبْذَتِكَ الَّتِى جَبَذْتَنِى ». فَكُلُّ ذَلِكَ يَقُولُ لَهُ الأَعْرَابِيُّ وَاللَّهِ لاَ أُقِيدُكَهَا. فَذَكَرَ الْحَدِيثَ قَالَ ثُمَّ دَعَا رَجُلاً فَقَالَ لَهُ « احْمِلْ لَهُ عَلَى بَعِيرَيْهِ هَذَيْنِ عَلَى بَعِيرٍ شَعِيرًا وَعَلَى الآخَرِ تَمْرًا ».ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيْنَا فَقَالَ«انْصَرِفُوا عَلَى بَرَكَةِ اللَّهِ تَعَالَى».

Ebu Hureyre (r.a.) demiştir: Hz. Peygamber (s.a.v) bizimle bir mecliste oturur ve sohbet ederdi. O kalktığı zaman biz de ayağa kalkar ve hanımlarından birinin evine girdiğini görünceye kadar (beklerdik). Bir gün bizimle sohbet etti. O ayağa kalkınca biz de kalktık. Bir süre sonra, bir bedevînin kendisine yetişip kaftanını arkadan çekerek boynunu kızarttığını gördük. Kaftan sert idi. Bunun üzerine Hz. Peygamber bedevîye doğru

döndü. Bedevî: "(Şu malları) benim şu iki devemin üzerine yüklet. Sen kendi malından ya da babanın malından yükletecek değilsin." dedi. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v) buyurdu: "Hayır, Estağfirullah, Hayır, Estağfirullah, Hayır, Estağfirullah, sen bu kaftanımı çekmenden dolayı kısas cezası uygulatmadıkça ben senin için (develerine malları) yükletmeyeceğim. Bedevî ise bütün bu sözlere karşı Hz. Pegamber'e, vallahi bu davranışım dolayısıyla kısas uygulatmam diyordu. Sonra, Hz. Peygamber (s.a.v) bir kişiyi çağırıp ona "Şu bedevînin iki devesinden birisine arpa, diğerine de hurma yükleyiver" buyurdu. Sonra da bize dönerek "Allah'ın bereketiyle (yerlerinize) gidiniz." buyurdu.

Ebû Dâvûd, Edeb, 4775

52-İNSANLARIN ONURLARINI KORUMAK

كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم إِذَا بَلَغَهُ عَنِ الرَّجُلِ الشَّىْءُ لَمْ يَقُلْ مَا بَالُ فُلاَنٍ يَقُولُ وَلَكِنْ يَقُولُ :« مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَقُولُونَ كَذَا وَكَذَا ».

Hz. Peygamber (s.a.v.)'e, bir kimseden (olumsuz) bir şey duyduğunda "(İsmini açıkça zikredip) Falanca kişiye ne oluyor da böyle söylüyor?" demezdi. Bunun yerine "İnsanlara ne oluyor da böyle konuşuyorlar" derdi.

Ebû Dâvûd, Edeb, 4788

53-BEDEN DİLİ İLE KARŞISINDAKİNE DEĞER VERMEK

عَنْ أَنَسٍ قَالَ مَا رَأَيْتُ رَجُلاً الْتَقَمَ أُذُنَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَيُنَحِّى رَأْسَهُ حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِى يُنَحِّى رَأْسَهُ وَمَا رَأَيْتُ رَجُلاً أَخَذَ بِيَدِهِ فَتَرَكَ يَدَهُ حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِى يَدَعُ يَدَهُ».

Enes (r.a.) rivayet etmiştir: (Gizlice bir sıkıntısını söylemek üzere) Resûlullah'ın kulağına yaklaşan hiçbir adam görmedim ki o adam başını uzaklaştırmadıkça Resûlullah (s.a.v) ondan uzaklaşmış olsun. Resûlullah'ın elini tutan hiçbir adam görmedim ki o adam elini bırakmadıkça Hz. Peygamber (s.a.v) onun elini bırakmış olsun."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4794

54-ÖVGÜDE ÖLÇÜLÜ OLMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« إِذَا لَقِيتُمُ الْمَدَّاحِينَ فَاحْثُوا فِى وُجُوهِهِمُ التُّرَابَ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "(İnsanları yüzlerine karşı) övenlerle karşılaştığınızda onların yüzlerine toprak saçın."

Ebû Dâvûd, Zühd, 4804

55-KOLAYLAŞTIRICI OLMAK

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم إِذَا بَعَثَ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِهِ فِي بَعْضِ أَمْرِهِ قَالَ: « بَشِّرُوا وَلاَ تُنَفِّرُوا وَيَسِّرُوا وَلاَ تُعَسِّرُوا ».

Resûlullah (s.a.v) sahabîlerinden birini bir yere (görevli olarak) gönderdiği zaman ona "Müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz. Kolaylaştırınız zorlaştırmayınız" buyururdu.

Ebû Dâvûd, Edeb, 4835

56-MÜMİNİ MÜMİNİN AYNASI OLARAK GÖRMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« الْمُؤْمِنُ مِرْآةُ الْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنُ أَخُو الْمُؤْمِنِ يَكُفُّ عَلَيْهِ ضَيْعَتَهُ وَيَحُوطُهُ مِنْ وَرَائِهِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: " Mü'min, mü'minin aynasıdır. Mü'min, mü'minin kardeşidir. Zarara uğramasına mâni olur. Onu çepeçevre sarıp (koruyup kollar)."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4918

57-KÜSLERİ BARIŞTIRMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَفْضَلَ مِنْ دَرَجَةِ الصِّيَامِ وَالصَّلاَةِ وَالصَّدَقَةِ ». قَالُوا بَلَى. قَالَ « إِصْلاَحُ ذَاتِ الْبَيْنِ وَفَسَادُ ذَاتِ الْبَيْنِ الْحَالِقَةُ ».

Resûlullah (s.a.v) "Size, oruçtan, namazdan ve sadaka vermekten daha faziletli olanı haber vereyim mi?" buyurdu. Ashab: "Evet, Ya Resûlallah" dediler. Resûlullah (s.a.v) "(O faziletli amel) İki kişinin arasını düzeltmektir. İki kişinin arasını açmak ise (usturanın kılı kazıdığı gibi dini kökünden söken bir) kazıyıcıdır" buyurdu.

Ebû Dâvûd, Edeb, 4919

58-İZİN İSTEME ADABINA RİAYET ETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الِاسْتِئْذَانُ ثَلَاثٌ، فَإِنْ أُذِنَ لَكَ فَادْخُلْ وَإِلَّا فَارْجِعْ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "İzin üç defa istenilir. Eğer sana izin verilirse gir. İzin verilmezse de (ısrar etmeyip) geri dön."

Muvatta', İsti'zan, 2

59-ZALİM ve MAZLUM KARDEŞE YARDIM ETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« لِيَنْصُرِ الرَّجُلُ أَخَاهُ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا فإن كَانَ ظَالِمًا لينهه فَإِنَّهُ نصره وَإِنْ كَانَ مَظْلُومًا فَلْيَنْصُرْهُ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kişi kardeşine zalim de olsa mazlum da olsa yardım etsin. Kardeşi zalim ise zulümden onu alıkoysun. Böyle yapmak ona yardım etmektir. Kardeşi mazlum durumda ise ona (destekçi olarak) yardım etsin."

Dârimî, Rikâk 2795; Müslim, Birr ve's-sıla, 6747

60-TAZİYEDE BULUNMAK

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يُعَزِّي أَخَاهُ بِمُصِيبَةٍ، إِلَّا كَسَاهُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ مِنْ حُلَلِ الْكَرَامَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kim, bir mü'mini başına gelen bir musibet sebebiyle taziyede bulunursa Allah Teâlâ ona kıyamet gününde (onur) asalet elbisesi giydirir."

İbn Mâce, Cenâiz, 1601

61- TARLAYI ÜCRETSİZ EKMEYE İZİN VERMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« لأَنْ يَمْنَحَ الرَّجُلُ أَخَاهُ أَرْضَهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْخُذَ عَلَيْهَا خَرْجًا مَعْلُومًا ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kişinin toprağının kullanımını din kardeşine ücretsiz olarak vermesi, belirli bir ücret karşılığı vermesinden onun için daha hayırlıdır."

Müslim, Buyu', 4039

İKİNCİ BÖLÜM

KARDEŞLİK HUKUKUNA AYKIRI OLAN DAVRANIŞLAR

1-SÖVMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« مِنَ الْكَبَائِرِ شَتْمُ الرَّجُلِ وَالِدَيْهِ ». قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ يَشْتِمُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ قَالَ « نَعَمْ يَسُبُّ أَبَا الرَّجُلِ فَيَسُبُّ أَبَاهُ وَيَسُبُّ أُمَّهُ فَيَسُبُّ أُمَّهُ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: Kişinin anne-babasına sövmesi büyük günahlardandır. Ashab: Ey Allah'ın Resûlü! Adam kendi anne-babasına söver mi? dediler. Resûlullah (s.a.v): "Evet, Adam başkasının babasına söver o da onun babasına söver, adam bir başkasının annesine söver, o da onun annesine söver" buyurdu.

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1902

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« الْمُسْتَبَّانِ مَا قَالاَ فَعَلَى الْبَادِى مِنْهُمَا مَا لَمْ يَعْتَدِ الْمَظْلُومُ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Birbirine söven iki kişinin söylediklerinin günahı -mazlum durumda olan (küfrü başlatandan) daha ileri gitmediği sürece- ilk önce sövmeye başlayanın üzerinedir."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4894

حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ قَالَ مَرَرْنَا بِأَبِى ذَرٍّ بِالرَّبَذَةِ وَعَلَيْهِ بُرْدٌ وَعَلَى غُلاَمِهِ مِثْلُهُ فَقُلْنَا يَا أَبَا ذَرٍّ لَوْ جَمَعْتَ بَيْنَهُمَا كَانَتْ حُلَّةً. فَقَالَ إِنَّهُ كَانَ بَيْنِى وَبَيْنَ رَجُلٍ مِنْ إِخْوَانِى كَلاَمٌ وَكَانَتْ أُمُّهُ أَعْجَمِيَّةً فَعَيَّرْتُهُ بِأُمِّهِ فَشَكَانِى إِلَى النَّبِىِّ صلى الله عليه وسلم فَلَقِيتُ النَّبِىَّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ « يَا أَبَا ذَرٍّ إِنَّكَ امْرُؤٌ فِيكَ جَاهِلِيَّةٌ هُمْ إِخْوَانُكُمْ جَعَلَهُمُ اللَّهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ فَأَطْعِمُوهُمْ مِمَّا تَأْكُلُونَ وَأَلْبِسُوهُمْ مِمَّا تَلْبَسُونَ وَلاَ تُكَلِّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ فَأَعِينُوهُمْ ».

A'meş, Ma'rur b. Süveyd'den naklen rivayet etmiştir: Rebeze'de Ebû Zer'in yanına uğradık. Üzerinde çizgili bir giysi vardı. Kölesinin üzerinde de onun benzeri bir giysi vardı. Biz, Yâ Ebâ Zer! Bu iki elbiseyi birleştirsen (tam) bir elbise olurdu dedik. Bunun üzerine Ebû Zer dedi: Benimle bir (din) kardeşim arasında münakaşa olmuştu. Onun annesi a'cemî idi. Ben onu annesi sebebi ile kınamıştım. O da beni Resûlullah'a şikâyet etti. Hz.Peygamber ile karşılaştığımda: "Yâ Ebâ Zer! Sen, kendisinde cahiliyet (yanlışlığının izleri) bulunan bir kişisin. Onlar sizin kardeşlerinizdir. Allah onları sizlerin elleriniz altına vermiştir. Onlara yediğinizden yedirin, giydiğinizden giydirin. Onlara yapamayacakları şeyleri yüklemeyin. Şayet yüklerseniz yardım edin" buyurdu.

Buhârî, Edeb, 5703; Müslim, Eyman, 1661

2-KENDİSİ OTURMAK İÇİN BAŞKASINI YERİNDEN KALDIRMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يُقِمْ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ يَجْلِسُ فِيهِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Sizden biri, kardeşini oturduğu yerden kaldırıp da kendi oraya oturmasın."

Tirmizî, Edeb, 2749

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَامَ لَهُ رَجُلٌ مِنْ مَجْلِسِهِ فَذَهَبَ لِيَجْلِسَ فِيهِ فَنَهَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم».

İbn Ömer (r.a.) demiştir ki: Bir adam Resûlullah'ın huzuruna geldi. Başka biri, o kişiye yer vermek için yerinden kalktı. Bunun üzerine adam da oturmak için oraya yöneldi. (Fakat) Resûlullah, onu oraya oturmaktan menetti.

Ebû Dâvûd, Edeb, 4828

3-İKİ KİŞİNİN ARASINA GİRMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لاَ يُجْلَسُ بَيْنَ رَجُلَيْنِ إِلاَّ بِإِذْنِهِمَا».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "İki kişinin arasına izin vermedikleri sürece oturulmaz."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4844; Tirmizî, Edeb, 2752

4-HİBEDEN DÖNMEK

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« لَا يَرْجِعْ أَحَدُكُمْ فِي هِبَتِهِ إِلَّا الْوَالِدَ مِنْ وَلَدِهِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Babanın oğluna yaptığı hibe dışında hiçbiriniz hibesinden dönmesin."

İbn Mâce, Hibe, 2378

5-ŞEREF ve HAYSİYETE SALDIRMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنَّ مِنْ أَكْبَرِ الْكَبَائِرِ اسْتِطَالَةَ الْمَرْءِ فِي عِرْضِ رَجُلٍ مُسْلِمٍ بِغَيْرِ حَقٍّ وَمِنَ الْكَبَائِرِ السَّبَّتَانِ بِالسَّبَّةِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: " Büyük günahların en büyüğü, kişinin haksız yere bir Müslümanın şerefine dil uzatmasıdır. Bir sövmeye karşılık iki defa sövmek de büyük günahlardandır."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4877

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « لَمَّا عُرِجَ بِي مَرَرْتُ بِقَوْمٍ لَهُمْ أَظْفَارٌ مِنْ نُحَاسٍ يَخْمِشُونَ وُجُوهَهُمْ وَصُدُورَهُمْ فَقُلْتُ مَنْ هَؤُلاَءِ يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَؤُلاَءِ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ لُحُومَ النَّاسِ وَيَقَعُونَ فِي أَعْرَاضِهِمْ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Miraca çıkarıldığımda bakırdan tırnakları olan bir topluluğa uğradım. Bunlar, yüzlerini ve bağırlarını tırmalıyorlardı. Bunlar kimdir Ya Cibril! dedim. Bunlar (gıybet ederek) halkın etlerini yiyen ve şereflerine saldıranlardır" diye cevap verdi.

Ebû Dâvûd, Edeb, 4878

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَا مِنِ امْرِئٍ يَخْذُلُ امْرَأً مُسْلِمًا فِي مَوْضِعٍ تُنْتَهَكُ فِيهِ حُرْمَتُهُ وَيُنْتَقَصُ فِيهِ مِنْ عِرْضِهِ إِلاَّ خَذَلَهُ اللَّهُ فِي مَوْطِنٍ يُحِبُّ فِيهِ نُصْرَتَهُ وَمَا مِنِ امْرِئٍ يَنْصُرُ مُسْلِمًا فِي مَوْضِعٍ يُنْتَقَصُ فِيهِ مِنْ عِرْضِهِ وَيُنْتَهَكُ فِيهِ مِنْ حُرْمَتِهِ إِلاَّ نَصَرَهُ اللَّهُ فِي مَوْطِنٍ يُحِبُّ نُصْرَتَهُ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Her kim bir Müslümanı saygınlığının kaybolması, şerefinin elden gitmesi söz konusu olan bir yerde yardımsız bırakırsa, Allah da onu kendisine yardım edilmesini çok arzu ettiği bir yerde yalnız bırakır. Kim de bir Müslümana şerefinin elden gitmesi ve saygınlığının kaybedilmesi söz konusu olan bir yerde yardım ederse, Allah da ona kendisine yardım edilmesini çok arzu ettiği bir yerde yardım eder."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4884

6-AYIP ve KUSUR ARAŞTIRMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَدْخُلِ الإِيمَانُ قَلْبَهُ لاَ تَغْتَابُوا الْمُسْلِمِينَ وَلاَ تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ فَإِنَّهُ مَنِ اتَّبَعَ عَوْرَاتِهِمْ يَتَّبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ وَمَنْ يَتَّبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ فِي بَيْتِهِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Ey diliyle iman edip kalbine iman girmeyen insanlar topluluğu! Müslümanların gıybetini yapmayınız ve onların ayıplarını araştırmayınız. Çünkü kim onların ayıplarını araştırırsa Allah da onun ayıplarını araştırır. Allah kimin ayıbını araştırırsa onu evinde (işlese dahi ortaya çıkararak) rezil eder."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4880

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنَّكَ إِنِ اتَّبَعْتَ عَوْرَاتِ النَّاسِ أَفْسَدْتَهُمْ أَوْ كِدْتَ أَنْ تُفْسِدَهُمْ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Eğer insanların gizli kusurlarını araştıracak olursan onları ifsat etmiş (bozmuş) olursun ya da neredeyse ifsat edecek duruma gelirsin."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4888

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَنْ رَأَى عَوْرَةً فَسَتَرَهَا كَانَ كَمَنْ أَحْيَا مَوْءُودَةً ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "(Bir Müslümanın) ayıbını görüp de onu gizleyen kimse, diri diri mezara gömülen kız çocuğunu mezardan çıkararak hayata kavuşturan kimse gibidir."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4891

7-İFTİRA ATMAK

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَنْ حَمَى مُؤْمِنًا مِنْ مُنَافِقٍ ». أُرَاهُ قَالَ « بَعَثَ اللَّهُ مَلَكًا يَحْمِى لَحْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ وَمَنْ رَمَى مُسْلِمًا بِشَىْءٍ يُرِيدُ شَيْنَهُ بِهِ حَبَسَهُ اللَّهُ عَلَى جِسْرِ جَهَنَّمَ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kim bir Müslümanı münafığa karşı savunursa Allah, kıyamet gününde cehennem ateşinden o kimsenin vücudunu koruyan bir melek yaratır. Kim de bir Müslümana karalamak amacıyla iftira atarsa, Allah o kimseyi bu söylediği sözlerden (temize) çıkıncaya kadar cehennem köprüsü (sırat) üzerinde bekletir."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4883

8-MÜSLÜMANI KORKUTMAK

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِى لَيْلَى قَالَ حَدَّثَنَا أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ صلى الله عليه وسلم أَنَّهُمْ كَانُوا يَسِيرُونَ مَعَ النَّبِيّ صلى الله عليه وسلم فَنَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ

فَانْطَلَقَ بَعْضُهُمْ إِلَى حَبْلٍ مَعَهُ فَأَخَذَهُ فَفَزِعَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم :« لاَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يُرَوِّعَ مُسْلِمًا ».

Abdurrahman b. Ebî Leylâ rivayet etmiştir: Resûlullah'ın ashabı bize haber verdiklerine göre bir gün Hz. Peygamber ile yolculuk yaparlarken içlerinden biri uyumuş. Onlardan birisi de, uyuyan kişiye gidip yanındaki ipini almış. (Uyanıp da yanındaki ipi bulamayan adam) korkmuş. Bunun üzerine Resûlullah(s.a.v.): "Bir Müslümanın, Müslüman bir kişiyi korkutması helâl değildir." buyurmuştur.

Ebû Dâvûd, Edeb, 5004

9-KAVMİ VE SOYU İLE ÜSTÜNLÜK TASLAMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَذْهَبَ عَنْكُمْ عُبِّيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَفَخْرَهَا بِالآبَاءِ مُؤْمِنٌ تَقِيٌّ وَفَاجِرٌ شَقِيٌّ أَنْتُمْ بَنُو آدَمَ وَآدَمُ مِنْ تُرَابٍ لَيَدَعَنَّ رِجَالٌ فَخْرَهُمْ بِأَقْوَامٍ إِنَّمَا هُمْ فَحْمٌ مِنْ فَحْمِ جَهَنَّمَ أَوْ لَيَكُونُنَّ أَهْوَنَ عَلَى اللَّهِ مِنَ الْجِعْلاَنِ الَّتِي تَدْفَعُ بِأَنْفِهَا النَّتْنَ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Allah Teâlâ, cahiliye döneminin kibrini ve ecdat ile övünme âdetini sizden giderdi. (İnsanlar iki gruptur.) Takva sahibi mü'min ve hak yoldan sapmış günahkâr. Sizler Âdemoğlusunuz. Âdem topraktan yaratılmıştır. İnsanlar

ya bu, (günahları sebebiyle) cehennem kömürlerinden bir kömür olan kavimleri ile övünmeyi bırakırlar ya da Allah katında, burnuyla dışkı yuvarlayan mayıs böceğinden daha değersiz hale düşerler."

Ebû Dâvûd, Edeb, 5116

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «... مَنْ بَطَّأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Ameli kendisini yavaşlatan kişiyi mensup olduğu nesep (soy) hızlandırmaz."

Müslim, Zikr, 7028

10-NİKÂHTA ve ALIŞVERİŞTE TARAFLARIN ARASINA GİRMEK

نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيعَ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ وَلَا يَخْطُبُ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ الرَّجُلِ حَتَّى يَتْرُكَ الْخَاطِبُ قَبْلَهُ أَوْ يَأْذَنَ لَهُ الْخَاطِبُ».

Resûlullah (s.a.v), bir kişinin alışverişi üzerine diğer bir kişinin (aynı mala talip olup) alışveriş yapmasını ve bir adamın başka birinin talip olduğu kadına –ilk talibin vazgeçmemesi ya da kendisine

müsaade etmesi durumu dışında- talip olmasını yasakladı.

Nesâî, Nikâh, 3243; Buhârî, Nikâh, 4848

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لاَ يَبِيعُ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ، وَلاَ تَلَقَّوْا السِّلَعَ حَتَّى يُهْبَطَ بِهَا إِلَى السُّوقِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Biriniz başkasının alışverişi üzerine alışveriş yapmasın. Pazara ininceye kadar malları (yolda) karşılamayın."

Buhârî, Buyu', 2057

11-ELİ ve DİLİ İLE ÇEVRESİNE ZARAR VERMEK

قَالَ رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Müslüman, dilinden ve elinden diğer Müslümanların selamette olduğu kimsedir. Muhacir ise Allah'ın yasakladığı şeylerden uzak duran kimsedir."

Nesâî, İman, 4996

12- EVLİLERİN BOŞANMASI NI TEŞVİK ETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « لَا تَنَاجَشُوا وَلَا يَبِعْ حَاضِرٌ لِبَادٍ، وَلَا يَبِعِ الرَّجُلُ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ، وَلَا يَخْطُبْ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ، وَلَا تَسْأَلِ الْمَرْأَةُ طَلَاقَ أُخْتِهَا لِتَكْتَفِئَ مَا فِي إِنَائِهَا».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: Müşteri kızıştırmak için almayacağınız bir malın fiyatını artırmayın. Şehirli köylü adına onun malını satmasın. Bir kişi din kardeşinin pazarlığını bozarak satış yapmasın. Kimse, din kardeşinin talip olduğu bir kıza talip olmasın. Hiçbir kadın, din kardeşi bir kadının kabında bulunana göz dikerek onun boşanmasını istemesin."

Nesâî, Nikâh, 3239; Buhârî, Buyu', 2033

13-DEDİKODU YAPMAK

نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ وَأْدِ الْبَنَاتِ وَعُقُوقِ الْأُمَّهَاتِ وَعَنْ مَنْعٍ وَهَاتِ وَعَنْ قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةِ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةِ الْمَالِ».

Resûlullah (s.a.v) kızların diri diri gömülmesini, annelere itaatsizlik edilmesini, (hakkı olan şeylerden insanların) men edilmesini, (insanın hakkı olmayan şeyleri) talep etmesini, dedikodu yapılmasını, çok soru sorulmasını ve malın (israf ve haram yollarla) zayi edilmesini yasakladı.

Dârimî, Rikâk, 2793

14-İNSANLARA SİLAH DOĞRULTMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلاَحَ فَلَيْسَ مِنَّا

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Bize silah doğrultan bizden değildir."

Müslim, İman, 293

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « لاَ يُشِيرُ أَحَدُكُمْ إِلَى أَخِيهِ بِالسِّلاَحِ فَإِنَّهُ لاَ يَدْرِى أَحَدُكُمْ لَعَلَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ فِى يَدِهِ فَيَقَعُ فِى حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Sizden biri kardeşine silah doğrultmasın. Çünkü o kişi farkında olmadan, şeytan onun elinden kazaya sebep olabilir ve o cehennem çukuruna düşer."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6834; Buhârî, Fiten, 6661

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِذَا تَوَاجَهَ الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِى النَّارِ ». قَالَ فَقُلْتُ أَوْ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ قَالَ « إِنَّهُ قَدْ أَرَادَ قَتْلَ صَاحِبِهِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "İki Müslüman birbirini öldürmek üzere kılıçları ile karşı karşıya geldiklerinde kâtil de maktul de cehennemdedir.

"Yâ Resûlallah! Kâtilin durumu tamam da maktul neden cehennemdedir" denildi. Resûlullah "O da kardeşini öldürmeyi kastetmişti" buyurdu.

Müslim, Fiten, 7434; İbn Mâce, Fiten, 3965

15-MİSAFİRLİKTE EV SAHİBİNE SIKINTI VERMEK

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الضِّيَافَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ، وَجَائِزَتُهُ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ، وَلَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ مُسْلِمٍ أَنْ يُقِيمَ عِنْدَ أَخِيهِ حَتَّى يُؤْثِمَهُ » ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ، وَكَيْفَ يُؤْثِمُهُ؟ قَالَ: يُقِيمُ عِنْدَهُ وَلَا شَيْءَ لَهُ يَقْرِيهِ بِهِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Misafirlik üç gündür. Misafire mutad ölçünün üstünde yapılacak ikram süresi bir gün bir gecedir. Bir Müslüman kişiye kardeşinin yanında onu günaha sokacak kadar kalması helâl olmaz." Sahabîler "Ey Allah'ın Resûlü! Onu nasıl günaha sokar" diye sordular. Peygamberimiz "Misafirini ağırlayacak bir şeyi bulunmayan kimsenin yanında oturup kalarak" buyurdu.

Müslim, Lukata, 4611

17-ALDATICI OLMAK

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَرَّ عَلَى صُبْرَةِ طَعَامٍ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهَا فَنَالَتْ أَصَابِعُهُ بَلَلاً فَقَالَ « مَا هَذَا يَا صَاحِبَ

الطَّعَامِ ». قَالَ أَصَابَتْهُ السَّمَاءُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ « أَفَلاَ جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ كَىْ يَرَاهُ النَّاسُ مَنْ غَشَّ فَلَيْسَ مِنِّى ».

Ebû Hureyre (r.a.) rivayet etmiştir: Resûlullah(s.a.) (pazarda) bir buğday yığınına (tezgâhına) uğradı. Elini o yığına daldırınca parmaklarına ıslaklık dokundu. Bunun üzerine "Ey Zahireci! Bu ıslaklık da nedir? diye sordu. O adam "Ey Allah'ın Resûlü! Onu yağmur ıslattı" dedi. Hz.Peygamber (s.a.v) "İnsanlar görsün de aldanmasın diye o ıslak kısmı üste çıkarsaydın ya! Kim bizi aldatırsa bizden değildir" buyurdu.

Müslim, İman, 295; İbn Mâce, Ticaret, 2225

قَالَ رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ بَاعَ مِنْ أَخِيهِ بَيْعًا فِيهِ عَيْبٌ إِلَّا بَيَّنَهُ لَهُ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Müslüman Müslümanın kardeşidir. Bir Müslümanın ayıplı bir malı, bu ayıbı söylemeksizin kardeşine satması helâl olmaz."

İbn Mâce, Ticaret, 2246

18-NAZARETMEK

رَأَى عَامِرُ بْنُ رَبِيعَةَ سَهْلَ بْنَ حُنَيْفٍ يَغْتَسِلُ فَقَالَ مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ وَلَا جِلْدَ مُخْبَأَةٍ فَلُبِطَ سَهْلٌ فَأُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ لَكَ فِي سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ وَاللَّهِ مَا يَرْفَعُ رَأْسَهُ فَقَالَ هَلْ تَتَّهِمُونَ لَهُ أَحَدًا قَالُوا نَتَّهِمُ عَامِرَ بْنَ رَبِيعَةَ قَالَ فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامِرًا فَتَغَيَّظَ عَلَيْهِ وَقَالَ عَلَامَ يَقْتُلُ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ أَلَّا بَرَّكْتَ اغْتَسِلْ لَهُ فَغَسَلَ عَامِرٌ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ وَمِرْفَقَيْهِ وَرُكْبَتَيْهِ وَأَطْرَافَ رِجْلَيْهِ وَدَاخِلَةَ إِزَارِهِ فِي قَدَحٍ ثُمَّ صُبَّ عَلَيْهِ فَرَاحَ سَهْلٌ مَعَ النَّاسِ لَيْسَ بِهِ بَأْسٌ».

Âmir b. Rebia, Sehl b. Huneyf'i gusül yaparken gördü ve hiç güneş yüzü görmeyen cilt bile bugünkü gördüğüm gibi değildir dedi. Bunun üzerine Sehl yere yıkıldı. O, Resûlullah'a getirildi ve Yâ Resulallah! Vallahi Sehl b. Huneyf başını kaldıramıyor onun için yapabilecek bir şeyin var mı? denildi. Resûlullah (ona nazar değdirdiğini) düşündüğünüz biri var mı? buyurdu. Âmir b. Rebia'yı itham ediyoruz dediler. Resûlullah Âmir'i çağırdı ve (nazar ettiği için) ona kızdı. "Sizden biri kardeşini niçin (gözüyle) öldürüyor. Ona bereketle dua etseydin ya! Onun için yıkan buyurdu. Âmir yüzünü, ellerini, dirsek ve dizlerini, ayaklarının kenarlarını ve böğürlerini bir kap içinde yıkadı. Sonra o su Âmir'in üstüne döküldü. Bunun üzerine Sehl rahatladı, hiçbir sıkıntısı kalmadı. İnsanlarla beraber hareket etti.

Muvatta', Câmi' 3460; İbn Mâce,Tıb, 3509

19-YALANCI ŞAHİTLİK YAPMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الكَبَائِرِ» قُلْنَا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: « الإِشْرَاكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الوَالِدَيْنِ، وَكَانَ مُتَّكِئًا فَجَلَسَ فَقَالَ: أَلاَ وَقَوْلُ الزُّورِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ أَلاَ وَقَوْلُ الزُّورِوَشَهَادَةُ الزُّورِ» فَمَا زَالَ يَقُولُهَا، حَتَّى قُلْتُ: لاَ يَسْكُتُ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: “Size büyük günahların en büyüğünü haber vereyim mi? Biz (Ashab): Evet, Ey Allah’ın Resûlü dedik: Bunun üzerine şöyle buyurdu: “Allah’a şirk koşmaktır. Ana-babaya isyan etmektir. Yaslanmış bir halde iken oturdu ve yalan sözdür, yalancı şahitliktir. Yalan sözdür, yalancı şahitliktir” buyurdu. Bunu söylemeye o kadar devam etti ki (içimden) susmuyor dedim.

Buhârî, Edeb, 5976; Tirmizî, Birr ve’s-sıla, 1901

20-NEMİME (KOĞUCULUK) YAPMAK

خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَعْضِ حِيطَانِ المَدِينَةِ، فَسَمِعَ صَوْتَ إِنْسَانَيْنِ يُعَذَّبَانِ فِي قُبُورِهِمَا، فَقَالَ: «يُعَذَّبَانِ، وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ، وَإِنَّهُ لَكَبِيرٌ، كَانَ أَحَدُهُمَا لاَ يَسْتَتِرُ مِنَ البَوْلِ، وَكَانَ الآخَرُ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ» ثُمَّ

دَعَا بِجَرِيدَةٍ فَكَسَرَهَا بِكِسْرَتَيْنِ أَوْ ثِنْتَيْنِ، فَجَعَلَ كِسْرَةً فِي قَبْرِ هَذَا، وَكِسْرَةً فِي قَبْرِ هَذَا، فَقَالَ: «لَعَلَّهُ يُخَفَّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا».

Resûlullah (s.a.v) Medine'nin dışına çıkmıştı. Kabirlerinde azap edilen iki insanın sesini duydu ve şöyle buyurdu: "Bu ikisi azap görüyor. Üstelik basit (gördükleri) bir günahtan dolayı bu azabı çekiyorlar. Oysa (basit zannettikleri) gerçekte büyük bir günahtı. Bunlardan biri idrarından sakınmazdı, diğeri ise söz taşırdı (koğuculuk yapardı). Bir hurma dalı istedi. Sonra onu iki parçaya ayırdı. Bir parçasını bir kabre, diğer parçasını diğer kabre dikti. Sonra şöyle buyurdu: "Umulur ki, bu iki dal kurumadığı sürece azapları hafifletilir."

Buhârî, Edeb, 6055

قَالَ رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَدْخُلُ الجَنَّةَ قَتَّاتٌ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Koğucular cennete giremez."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 2026; Ebû Dâvûd, Edeb, 4871

21-ZANNA GÖRE HAREKET ETMEK

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ، فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الحَدِيثِ، وَلاَ تَحَسَّسُوا، وَلاَ تَجَسَّسُوا، وَلاَ تَحَاسَدُوا، وَلاَ تَدَابَرُوا، وَلاَ تَبَاغَضُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Zandan sakınınız. Çünkü zan sözlerin en yalanıdır. Başkalarının gizli konuşmalarına kulak vermeyin. İnsanların kusurlarını araştırmayın. Birbirinize haset etmeyin, sırt çevirmeyin ve kin beslemeyin. Ey Allah'ın Kulları, kardeş olunuz."

Buhârî, Edeb, 6064; Müslim, Birr ve's-sıla, 6701; Ebû Dâvûd, Edeb 4917

22-MÜSLÜMANA SIRT ÇEVİRİP KİN BESLEMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:«لاَ تَبَاغَضُوا، وَلاَ تَحَاسَدُوا، وَلاَ تَدَابَرُوا ...»

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Birbirinize kin beslemeyin, haset etmeyin ve sırt çevirmeyin."

Buhârî, Edeb, 6076; Müslim, Birr ve's-sıla, 6690

23-HASET ETMEK

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ ». أَوْ قَالَ « الْعُشْبَ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Haset etmekten sakının. Çünkü haset etmek, ateşin odunu (yahut otları) yediği gibi iyilikleri yer bitirir."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4903

قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ قَالَ كُلُّ مَخْمُومِ الْقَلْبِ صَدُوقِ اللِّسَانِ قَالُوا صَدُوقُ اللِّسَانِ نَعْرِفُهُ فَمَا مَخْمُومُ الْقَلْبِ قَالَ هُوَ التَّقِيُّ النَّقِيُّ لَا إِثْمَ فِيهِ وَلَا بَغْيَ وَلَا غِلَّ وَلَا حَسَدَ».

Resûlullah'a insanların hangisi en faziletlidir? diye soruldu. Hz. Peygamber "Her mahmûmi'l-kalb ve her doğru sözlü olandır" buyurdu. Oradakiler "Doğru sözlü olmayı biliyoruz da mahmûmi'l-kalb nedir" diye sordular. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v) "O, hiç günah, haddi aşma, kin ve haset bulunmayan, takvalı ve hâlis olandır" buyurdu.

İbn Mâce, Zühd, 4216

24-TECESSSÜS ETMEK

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنِ اسْتَمَعَ إِلَى حَدِيثِ قَوْمٍ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ، صُبَّ فِي أُذُنِهِ الْآنُكُ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kim bir topluluğun konuştuklarına bundan hoşlanmadıkları halde kulak verirse onun kulağına (hesap gününde) kurşun akıtılır."

Dârimî, Rikâk, 2750

25-KİBİRLİ DAVRANMAK

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ الجَنَّةِ؟ كُلُّ ضَعِيفٍ مُتَضَاعِفٍ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبَرَّهُ. أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ؟ كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Size cennet ehlini haber vereyim mi? Onlar, zayıf, güçsüz ve hor görülen kimselerdir. Bir konuda yemin etse, Allah onu yemininde yalancı çıkarmaz. Size cehennem ehlinin kimler olduğunu haber vereyim mi? Onlar, katı kalpli, kaba, cimri ve kibirli kimselerdir."

Buhârî, Edeb, 6071

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنَّ الَّذِي يَجُرُّ ثَوْبَهُ مِنَ الْخُيَلاءِ لا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: Kibirle elbisesini sürüyen kimselere Allah kıyamet gününde bakmaz."

İbn Mâce, Libas, 3569

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « وَإِنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَىَّ أَنْ تَوَاضَعُوا حَتَّى لاَ يَفْخَرَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ وَلاَ يَبْغِى أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Allah bana, birbirinize karşı öylesine alçakgönüllü olun ki, kimse kimseye karşı üstünlük taslamasın. Kimse kimseye karşı zulüm ve haksızlık yapmasın diye vahyetti."

Müslim, Cennet, 7389; İbn Mâce, Zühd, 4179

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:«لَا يَدْخُلُ الجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ كِبْرٍ، وَلَا يَدْخُلُ النَّارَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ إِيمَانٍ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kalbinde hardal tanesi ağırlığında kibir olan kişi cennete giremez ve kalbinde bir habbe ağırlığında iman olan kişi cehenneme girmez."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1998

26-KÜS DURMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثٍ، يَلْتَقِيَانِ فَيَصُدُّ هَذَا وَيَصُدُّ هَذَا، وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: Müslümanın din kardeşine üç günden fazla dargın durması helâl olmaz. Karşılaştıklarında biri bu tarafa, diğeri şu tarafa yönünü çevirin. (Oysaki) Bu ikisinden en hayırlısı önce selam verendir."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1932

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ هَجَرَ أَخَاهُ سَنَةً فَهُوَ كَسَفْكِ دَمِهِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kim (din) kardeşini bir yıl terk edip ona küs dururwhile, onun kanını dökmüş gibi günaha girer."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4915

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« تُفْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ كُلَّ يَوْمِ اثْنَيْنِ وَخَمِيسٍ فَيُغْفَرُ فِي ذَلِكَ الْيَوْمَيْنِ لِكُلِّ عَبْدٍ لاَ يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا إِلاَّ مَنْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ فَيُقَالُ أَنْظِرُوا هَذَيْنِ حَتَّى يَصْطَلِحَا ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Cennet kapıları her pazartesi ve perşembe günleri açılır. Bu iki günde kendisiyle (din) kardeşi arasında düşmanlık bulunan kimse dışında Allah'a şirk koşmayan herkes bağışlanır. (Aralarında düşmanlık bulunan bu iki kimse hakkında meleklere): Birbiriyle barışıncaya kadar bunları bekletin, (günahlarını silmeyin) denilir."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4916; Muvatta', Hüsnu'l-huluk 17

27-YALAN

قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيَكُونُ الْمُؤْمِنُ جَبَانًا فَقَالَ نَعَمْ فَقِيلَ لَهُ أَيَكُونُ الْمُؤْمِنُ بَخِيلًا فَقَالَ نَعَمْ فَقِيلَ لَهُ أَيَكُونُ الْمُؤْمِنُ كَذَّابًا فَقَالَ لَا»

Resûlullah'a mü'min korkak olur mu diye soruldu. "Evet" buyurdu. Mü'min cimri olur mu denildi. Yine "Evet" buyurdu. Peki, mü'min yalancı olur mu diye soruldu. Hz. Peygamber (s.a.v) "Hayır olmaz" buyurdu.

Mâlik, Muvatta', Câmi', 3630

28-EMANETE İHANET ETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « آيَةُ المُنَافِقِ ثَلاَثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Münâfıkın alâmeti üçtür: Konuştuğunda yalan söyler, söz verdiğinde sözünden cayar, emanete ihanet eder."

Buhârî, Edeb, 6095

29- SÖZÜNDEN CAYMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « لَا تُمَارِ أَخَاكَ وَلَا تُمَازِحْهُ وَلَا تَعِدْهُ مَوْعِدَةً فَتُخْلِفَهُ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kardeşinle münakaşa etme, onu alaya alıcı şakalar yapma, ona söz verip de sonra sözünden dönme"

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1995

30-TEKFİR ETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا قَالَ الرَّجُلُ لِأَخِيهِ يَا كَافِرُ، فَقَدْ بَاءَ بِهِ أَحَدُهُمَا».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Bir kişi (din) kardeşine Ey Kâfir! der ise, bu sözün günahı ikisinden birine döner."

Buhârî, Edeb, 6103

31-ÖFKEYE YENİK DÜŞMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ، إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الغَضَبِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Pehlivan dediğin, güreşte rakibini yenen kimse değildir. Asıl pehlivan, öfkelendiği zaman kendisine hâkim olan kimsedir."

Buhârî, Edeb, 6114; Muvatta', Hüsnü'l-huluk 12

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« مَنْ كَظَمَ غَيْظًا وَهُوَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يُنَفِّذَهُ دَعَاهُ اللَّهُ يَوْمَ القِيَامَةِ عَلَى رُءُوسِ الخَلَائِقِ حَتَّى يُخَيِّرَهُ فِي أَيِّ الحُورِ شَاءَ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kim (öfkesinin gereğini) yerine getirmeye gücü yettiği halde öfkesini yenerse Allah, kıyamet gününde onu bütün yaratılmışların huzuruna çağıracak ve onu cennet hurilerinden dilediğini almakta muhayyer bırakacaktır."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 2021; Ebû Dâvûd, Edeb, 4777

32-ZULMETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا يَرْوِى عَنْ رَبِّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى « إِنِّى حَرَّمْتُ عَلَى نَفْسِى الظُّلْمَ وَعَلَى عِبَادِى فَلاَ تَظَالَمُوا ».

Bir Kudsî Hadiste şöyle buyrulmuştur: "Şüphesiz ben kendi nefsime ve kullarıma zulmü haram kıldım. Bu sebeple birbirinize zulmetmeyin."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6740

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « اتَّقُوا الظُّلْمَ فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاتَّقُوا الشُّحَّ فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَمَلَهُمْ عَلَى أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Zulümden sakının. Çünkü zulüm kıyamet gününde (zâlimin karşısına) zifiri karanlıklar olarak çıkacaktır. Cimrilikten de sakının. Çünkü cimrilik, sizden önceki toplumları birbirlerinin kanlarını dökmeye ve dokunulmaz olan haklarını çiğnemeye götürerek onları helak etmiştir."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6741

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « أَتَدْرُونَ مَا الْمُفْلِسُ ». قَالُوا الْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لاَ دِرْهَمَ لَهُ وَلاَ مَتَاعَ. فَقَالَ « إِنَّ الْمُفْلِسَ مِنْ أُمَّتِى يَأْتِى

يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلاَةٍ وَصِيَامٍ وَزَكَاةٍ وَيَأْتِى قَدْ شَتَمَ هَذَا وَقَذَفَ هَذَ ا وَأَكَلَ مَالَ هَذَا وَسَفَكَ دَمَ هَذَا وَضَرَبَ هَذَا فَيُعْطَى هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ وَهَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ فَإِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ يُقْضَى مَا عَلَيْهِ أُخِذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ ثُمَّ طُرِحَ فِى النَّارِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Müflis kimdir, bilir misiniz?" Sahabîler "Bize göre müflis, hiç parası ve malı olmayan kimsedir" dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v) "Benim ümmetimin müflisi şu kimsedir: Kıyamet günü namaz, oruç ve zekât ibadetlerinin sevabı ile gelir, fakat o aynı zamanda buna sövmüş, şuna iftira atmış, bunun malını (haksız yere) yemiş, şunun kanını dökmüş, bunu da dövmüştür. İyiliklerinin sevabı zulmettiği kişilere dağıtılır. Üzerindeki kul hakkı bitmeden sevapları biterse, bu durumda hak sahiplerinin günahları bu kişiye yükletilir. Sonra cehenneme atılır."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6744; Tirmizî, Sıfatu'l-kıyâme, 2418

مَرَّ هِشَامُ بْنُ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ عَلَى أُنَاسٍ مِنَ الأَنْبَاطِ بِالشَّامِ قَدْ أُقِيمُوا فِى الشَّمْسِ فَقَالَ مَا شَأْنُهُمْ قَالُوا حُبِسُوا فِى الْجِزْيَةِ. فَقَالَ هِشَامٌ أَشْهَدُ لَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: « إِنَّ اللَّهَ يُعَذِّبُ الَّذِينَ يُعَذِّبُونَ النَّاسَ فِى الدُّنْيَا ».

Hişâm b. Hakîm, Şam'da güneşte durmaya mahkûm edilen Nebâti topluluğundan insanları görünce "Bu ne hal" diye sordu. Oradakiler cizye borçları sebebiyle cezalandırılıyorlar dediler. Bunun üzerine Hişâm, Resûlullah'ın "Bu dünyada insanlara azap edenlere Allah, ahirette azap edecektir." buyurduğunu şüphesiz ben işittim dedi.

Müslim, Birr ve's-sıla, 6824

33-GIYBET ETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « أَتَدْرُونَ مَا الْغِيبَةُ ». قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: « ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ ». قِيلَ أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ قَالَ: « إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدِ اغْتَبْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهَتَّهُ ».

Resûlullah (s.a.v) "Gıybet nedir, bilir misiniz?" diye sordu. Sahabîler, Allah ve Resûlü daha iyi bilir dediler. Peygamberimiz "Gıybet, kardeşini hoşlanmadığı bir şekilde anmandır" buyurdu. Peki, bu dediğim gerçekten de kardeşimde bulunursa ne dersiniz diye sorulunca "Eğer söylediğin durum onda varsa gıybet etmiş olursun. Eğer bu durum onda yoksa bu durumda ona iftira atmış olursun" buyurdu.

Müslim, Birr ve's-sıla, 6758; Ebû Dâvûd, Edeb, 4874

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَدْخُلِ الإِيمَانُ قَلْبَهُ لاَ تَغْتَابُوا الْمُسْلِمِينَ وَلاَ تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ . . . ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Ey diliyle iman edip kalbine iman girmeyen insanlar topluluğu! Müslümanların gıybetini yapmayınız ve onların ayıplarını araştırmayınız…"

Ebû Dâvûd, Edeb, 4880

34-İKİ YÜZLÜLÜK YAPMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنَّ مِنْ شَرِّ النَّاسِ ذَا الْوَجْهَيْنِ الَّذِى يَأْتِى هَؤُلاَءِ بِوَجْهٍ وَهَؤُلاَءِ بِوَجْهٍ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Şüphesiz insanların en şerlisi bazılarına bir yüzle, bazılarına da diğer bir yüzle gidip gelen ikiyüzlü kimsedir."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6795; Ebû Dâvûd, Edeb, 4872

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَنْ كَانَ لَهُ وَجْهَانِ فِى الدُّنْيَا كَانَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِسَانَانِ مِنْ نَارٍ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Dünyada ikiyüzlü olan kimsenin kıyamet gününde ateşten iki dili olacaktır."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4873

35-LANET EDİCİ OLMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنَّ اللَّعَّانِينَ لاَ يَكُونُونَ شُهَدَاءَ وَلاَ شُفَعَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Şüphesiz lanet edenler, kıyamet gününde şâhid ve şefaatçi olamazlar."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6777; Ebû Dâvûd, Edeb, 4907

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ عَلَى الْمُشْرِكِينَ قَالَ « إِنِّي لَمْ أُبْعَثْ لَعَّانًا وَإِنَّمَا بُعِثْتُ رَحْمَةً ».

Ebû Hureyre(r.a.) rivayet etmiştir: Yâ Resûlullah! Müşriklere beddua ediniz denildi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v) "Şüphesiz ben lanet edici olarak gönderilmedim. Ben rahmet olarak gönderildim" buyurdu.

Müslim, Birr ve's-sıla, 6778

قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَكُونُ الْمُؤْمِنُ لَعَّانًا».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Mü'min lanet edici olmaz."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 2019

36-MÜSLÜMANI HOR ve HAKİR GÖRMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يَخْذُلُهُ وَلاَ يَحْقِرُهُ. التَّقْوَى هَا هُنَا ». وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ « بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ. . . ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Müslüman, Müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, zor zamanında yalnız bırakmaz, onu hor görmez. Peygamberimiz kalbine işaret ederek üç defa, işte takva buradadır buyurdu. Sonra sözüne devam ederek "Müslüman kardeşini küçük görmesi, kişiye kötülük olarak yeter. Müslümanın kanı, malı ve ırzı bütün Müslümanlara haramdır."

Müslim, Birr ve's-sıla, 6706; Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1927

37- IRZA ve MALA SALDIRMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ مَالُهُ وَعِرْضُهُ وَدَمُهُ . . . ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Müslümanın kanı, malı ve ırzı bütün Müslümanlara haramdır."

Ebû Dâvûd, Edeb, 4882

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:«مَنْ رَدَّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ رَدَّ اللَّهُ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ يَوْمَ القِيَامَةِ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Kim (din) kardeşinin şeref ve haysiyetini korursa, Allah da onu Kıyamet günü cehennem ateşinden korur."

Tirmizî, Birr ve's-sıla, 1931

38-TOPLUM İÇİNDE FISILDAŞMAK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:« إِذَا كُنْتُمْ ثَلاَثَةً فَلاَ يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ صَاحِبِهِمَا فَإِنَّ ذَلِكَ يُحْزِنُهُ ».

Resûlullah (s.a.v) buyurmuştur: "Üç kişi olduğunuz zaman iki kişi kendi arasında fısıldaşıp üçüncüyü yalnız bırakmasın. Çünkü bu fısıldaşma o kişiyi rahatsız eder."

Müslim, Selam, 5826; İbn Mâce, Edeb, 3775

SONUÇ

Son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v)'in tebliğ ettiği İslâm dini, inanlar arasında kardeşlik hukukunun uygulanmasını emretmektedir. Resûlullah (s.a.v), örnek ahlâkı, yaşantısı ve beyanları ile bu kardeşliğin esaslarını öğretmiştir.

Kardeşlik hukukuna riayet eden bir Müslüman; güzel sözlü ve güzel huylu, güler yüzlü, doğru sözlü, merhametli, her zaman iyilik yapma gayreti içinde olup iyiye ve hayra öncü olan, yapılan iyiliğe kayıtsız kalmayıp teşekkür etmesini bilen, muhtaçların destekçisi, iyiliği emredip kötülüğü yasaklayan, cömert, kendisi için istediği şeyleri başkası için de isteme erdemine sahip, insanların onur ve şahsiyetlerini koruyan, çevresine rıfk ile davranıp affedici olandır.

Sosyal görev ve sorumluluk açısından baktığımızda kardeşlik hukuku; komşunun hakkını gözetip misafire ikramda bulunmayı, davete icabet etmeyi, aksırana karşılık vermeyi, insanlara yemek yedirmeyi, hastaları ziyaret etmeyi, sıla-i rahimde bulunmayı, yolunu kaybedene yol göstermeyi, kardeşiyle karşılaştığında selamlaşıp musâfaha yapmayı, küsleri barıştırmayı, birlik-beraberlik duygusuna sahip olmayı, borçluya kolaylık göstermeyi ve bir yere girmek istediğinde izin isteme adabına uygun davranmayı gerektirmektedir.

Kardeşlik hukuku sadece hayatta olanlara değil ahirete irtihal etmiş olanlar için de uyulması gereken kurallar içerir. Buna göre ölen bir Müslümanın cenazesini takip etmek, yakını ölmüş olanlara taziyede bulunmak, ölülere saygılı olmak, ölünün kötülüklerini

anmamak, kabir ziyaretinde bulunmak uyulması gereken kurallardandır.

Kardeşlik hukukunu zedeleyeceği için yapılmaması gereken davranışların başında; iftira atmak, dedikodu yapmak, sözünden caymak, gıybet etmek, iki yüzlü davranmak, sövmek, aldatıcı olmak, haset etmek, yalan söylemek, şeref ve haysiyete saldırmak, küs durmak, kibirli davranmak, verilen emanete sahip çıkmamak, öfkeye yenik düşmek, ayıp ve kusur araştırmak, kardeşine sırt çevirip kin beslemek, tecessüs etmek ve çevresindekilere lanet edici olmak gelmektedir.

Kavmi ve soyu ile üstünlük taslayıp diğer insanları aşağılamak, eli ve dili ile çevresine zarar vermek, zanna göre hareket edip insanları töhmet altında bırakmak, ırza ve mala saldırmak, toplum içinde fısıldaşmak, akit yapılırken bunu bozmak için tarafların arasına girmek, koğuculuk yapmak, bencillik yapıp kendi çıkarını her şeyin üstünde görmek, mü'min olduğunu beyan eden insanları tekfir etmek de kardeşlik hukukuna aykırı davranışlara örnek olarak gösterilebilir.

Mü'minler, kardeşlik hukukuna uygun davrandıkları ölçüde kendi şahsiyetlerini ve ahlâkî erdemlerini olgunlaştırabilecektir. Bu nitelikteki fertlerden oluşan toplumlar da ideal bir toplum olma imkânına kavuşacaklardır. Kardeşlik hukukunun olması gerektiği şekilde uygulanması durumunda sosyal tabakaların en küçüğünden ve en büyüğüne kadar insanların karşılıklı iletişiminin olduğu her ortamda huzur, mutluluk, başarı ve hoşgörü hâkim olurken; kavga, çatışma, tefrika, kriz ve huzursuzluk asgarî seviyeye inecektir.

KAYNAKÇA

Buhârî, Ebû Abdillah Muhammed b. İsmâil (v. 256), *Sahîhu'l-Buhârî* (thk. M. Dib el-Buğâ), Dâru İbn Kesir, Beyrut 1987.

Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahman (v. 255), *Sünen,* Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut 1986.

Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî(v.275), *Sünen-i Ebû Dâvûd Tercüme ve Şerhi* (haz. N. Yeniel ve H. Kayapınar), Şâmil Yayınevi, İstanbul 1987.

İbn Mâce, Muhammed b. Yezid el-Kazvinî (v. 273), *Sünen* (thk. M.F. Abdülbâki), Dâru'l-Fikr, Beyrut, t.y.

Mâlik b. Enes (v. 179), *Muvatta'*, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Mısır, t.y.

Müslim, Ebü'l-Hüseyin Müslim b. Haccac el-Kuşeyrî (v. 261), *el-Câmiu's-Sahih*, Dârü'l-Cîl, Beyrut, t.y.

Nesâî, Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb (v. 303), *Sünen*, Mektebü'l-Matbaâtü'l-İslâmiyye, Haleb 1986.

Nevevî, Ebû Zekeriyya Yahya, Riyâzü's-sâlihîn (trc. Mahmut Kısa), Beka Yayıncılık, İstanbul 2011.

Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa (v. 279), *Sünen*, Dâru İhyâi't-Turâsil-Arabî, Beyrut, t.y.